31580

POLSKA AKADEMIA NAUK

INSTYTUT PAŃSTWA I PRAWA PAN

1956–1981

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1981

INSTYTUT PAŃSTWA I PRAWA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

INSTYTUT PAŃSTWA I PRAWA PAN
1956-1981

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1981

27

BIBLIOTEKA IPiP PAN
Nr inw.
Syg. 31580

Okładkę projektował
Andrzej Pilich

ISSN 83-01-04000-9

D-7/82

Instytut Państwa i Prawa PAN jest jedną z najpoważniejszych pod względem znaczenia i potencjału kadrowego placówek naukowo-badawczych Polskiej Akademii Nauk w jej dziale nauk społecznych. Powstał w 1956 r. jako Instytut Nauk Prawnych PAN, którą to nazwę nosił do 1976 r. W okresie swej 25-letniej działalności był kierowany przez czołowych przedstawicieli nauki prawa, Profesorów Jana Wasilkowskiego, Stanisława Śliwińskiego, Cezarego Berezowskiego, Manfreda Lachsa; od 1969 r. Instytut działa pod kierownictwem Prof. Adama Łopatki.

Poważną rolę w wyznaczaniu kierunków działalności Instytutu odgrywa jego Rada Naukowa. Funkcję jej Przewodniczących w ciągu 25-letniego istnienia Instytutu pełnili wybitni prawnicy, Profesorowie Jan Gwiazdomorski, Manfred Lachs, Maurycy Jaroszyński, Witold Czachórski, Jerzy Bafia, a od roku 1981 Jerzy Jodłowski.

ADAM ŁOPATKA

INSTYTUT PAŃSTWA I PRAWA PAN
(W 25-tą rocznicę powstania)

Dnia 5 czerwca 1981 r. upływa 25 lat od powołania do życia, w miejsce istniejącego od 1952 r. Zakładu Nauk Prawnych PAN, Instytutu Nauk Prawnych PAN (od 1975 r. Instytutu Państwa i Prawa PAN). Instytut obejmuje swoją działalnością badania z zakresu nauk o państwie i prawie, uwzględniając w szczególności ich powiązania z innymi gałęziami nauk społecznych. Jego pierwszym statutowym zadaniem jest prowadzenie badań naukowych zgodnie z zatwierdzonym planem. Rezultaty tych badań znajdują przede wszystkim wyraz w publikacjach Instytutu oraz jego pracowników. Według ilości i jakości tych publikacji oraz ilości i jakości sporządzonych w nim ekspertyz naukowych można w miarę obiektywnie oceniać wkład Instytutu do rozwoju polskiego socjalistycznego prawoznawstwa. Elementem tej oceny jest też udział Instytutu w kształceniu kadr naukowych. 25-lecie istnienia Instytutu daje również wystarczającą podstawę do oceny, czy nadzieje, jakie wiązano z jego powołaniem, są spełniane. Spojrzenie w przeszłość może też pobudzać do refleksji nad kierunkami dalszego rozwoju Instytutu.

1. PUBLIKACJE

Jest rzeczą prawie niemożliwą dokładne wyodrębnienie dorobku naukowego Instytutu z całego dorobku polskiego prawoznawstwa w latach 1956—1981. W czasopismach wydawanych przez Instytut Państwa i Prawa PAN („Państwo i Prawo", „Droit Polonais Contemporain", „Polskoje Sowremiennoje Prawo", „Studia Prawnicze", „Archiwum Kryminologii", „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych", „Problemy Rad Narodowych", „Funkcjonowanie Administracji w Świetle Orzecznictwa" i inne) publikują zarówno pracownicy Instytutu, jak i inni autorzy. Pracownicy wydali w tym okresie dość dużo, bo 89 książek poza Instytutem, w różnych wydawnictwach krajowych i zagranicznych. Natomiast wśród książek publikowanych przez Instytut poważną liczbę stanowią prace autorów nie będących etatowymi pracownikami Instytutu. Są także prace zbiorowe będące owocem wysiłku pracowników i niepra-

cowników IPiP. W pewnych okresach rozwoju Instytutu wielu pracowników było zatrudnionych równocześnie w uniwersytetach. Ich dorobek naukowy tych lat może być zaliczany na poczet IPiP, lub określonych uczelni. Zdając sobie dobrze sprawę z tych trudności i niedokładności, a także realistycznie dostrzegając znikome znaczenie społeczne tego rodzaju wyodrębnień, można przyjąć, że podstawą do oceny wkładu Instytutu do prawoznawstwa w mijającym 25-leciu są przede wszystkim publikacje książkowe IPiP. Od swego powstania do połowy 1981 r. Instytut opublikował 269 książek, tj. przeciętnie prawie 11 książek rocznie. W pierwszych latach działalności IPiP liczba książek była mniejsza. W ostatnim dziesięcioleciu Instytut wydawał rocznie od 11 do 14 książek, nie licząc publikacji o charakterze informacyjnym. Stanowi to obecnie około 1/3 ogółu książek prawniczych wydawanych w Polsce. W ostatnich latach prawie połowa monografii prawniczych, ukazujących się w Polsce, jest publikowana przez Instytut.

IPiP PAN powoływano do życia w nadziei, że stanie się on ośrodkiem dynamizującym stosowanie nowoczesnych metod badań naukowych w polskim prawoznawstwie, że będzie nowoczesnym warsztatem badawczym, służącym idei integracji nauk prawnych z innymi naukami społecznymi oraz że będzie korzystnie — w duchu socjalistycznym, patriotycznym i internacjonalistycznym — oddziaływał na całe polskie prawoznawstwo. Czy treść książek ogłoszonych przez IPiP i inne formy jego aktywności realizują te oczekiwania?

Należy tu od razu stwierdzić, z zadowoleniem, że wśród książek wydanych przez Instytut nie było ani jednej, której treść nie byłaby jednoznacznie zaangażowana po stronie postępu i socjalizmu. Nie ma wśród nich książki, której można by postawić uzasadniony zarzut ulegania ideologii obcej socjalizmowi. Są natomiast wśród nich stosunkowo liczne książki torujące pioniersko drogę socjalistycznym treściom polskiego prawoznawstwa. Wśród publikacji IPiP znajduje się znaczna grupa monografii wytyczających nowe kierunki w nauce prawa.

Instytut dąży do wydawania dzieł fundamentalnych dla poszczególnych dziedzin prawa. W tym kontekście wymienić należy publikacje tzw. systemów prawa. Dotychczas ukazały się drukiem następujące dzieła o tym charakterze: S. Matysik, *Prawo morskie. Zarys systemu,* Tomy I, II, III wydane w latach 1971—1975. Jest w druku nowa wersja tomu I tego dzieła. Daleko zaawansowany jest system prawa cywilnego pod red. W. Czachórskiego. W 1974 r. ukazał się tom I, część ogólna, pióra S. Grzybowskiego. W 1977 r. ukazał się tom II, *Własność i inne prawa rzeczowe,* pod red. J. Ignatowicza. W druku jest tom III, cz. I, *Zobowiązania,* pod red. Z. Radwańskiego. W 1969 r. ukazał się tom I *Systemu polskiego prawa prywatnego międzynarodowego, Międzynarodowe prawo rodzinne,* pod red. K. Przybyłowskiego. Ogłoszony został w całości czterotomowy *System prawa administracyjnego.* Tom I pod red. J. Starościaka w 1977 r.,

tom II pod red. J. Jendroski, tom III pod red. T. Rabskiej i J. Łętowskiego oraz tom IV pod red. T. Rabskiej w 1980 r. Dziełem o charakterze systemowym jest trzytomowe opracowanie o parlamencie Polski Ludowej, ogłoszone w latach 1975—1978: tom *Krajowa Rada Narodowa* pod red. A. Burdy, tom *Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej* pod red. M. Rybickiego i tom *Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej* pod red. A. Burdy.

W druku znajduje się *System prawa rodzinnego i opiekuńczego* pod red. J. Piątkowskiego. Również w druku są dwa tomy *Systemu instytucji prawno-finansowych* pod red. W. Weralskiego. Podobnie rzecz się ma z *Systemem prawa karnego*, t. IV, cz. I pod red. A. Andrejewa.

Instytut stara się również publikować wartościowe dzieła w językach obcych. Jego dorobek w tym zakresie jest dotychczas skromny. Z publikacji takich dla przykładu można wymienić W. Brzezińskiego: *Legal protection of natural environment in Poland*, 1974, *Droit civil polonais. Problèmes choisis* (pod red. J. Wasilkowskiego), 1975, *People's Council in Poland in the light of empirical research*, 1973 pod red. S. Zawadzkiego, czy *Administration in People's Poland* pod red. J. Łętowskiego w 1980 r. Zamierza się kontynuowanie tych publikacji. Dalsze prace w językach obcych są w druku lub w przygotowaniu. Istotnym czynnikiem, który ma dodatni wpływ na jakość książek publikowanych przez Instytut, jest ich nowoczesność metodologiczna. Dzięki szerokiej współpracy naukowej z zagranicą, a zwłaszcza z europejskimi państwami socjalistycznymi, prace wykonywane w IPiP mają szeroki aspekt prawnoporównawczy. Osadza to zagadnienia polskie w kontekście międzynarodowym, pozwala na ocenę prawnoporównawczą naszych rozwiązań, zawiera sugestie zmierzające do zastosowania w Polsce dorobku innych państw, zwłaszcza socjalistycznych. Instytut, można to z pełnym uzasadnieniem powiedzieć, wdraża na codzień do polskiego prawoznawstwa metodę prawnoporównawczą. Temu samemu celowi służą też publikacje materiałów z międzynarodowych konferencji naukowych, organizowanych przez Instytut.

Instytut jest też pionierem stosowania metody prawnoempirycznej w badaniach nad prawem. Stosowanie tej metody badawczej pozwala odpowiedzieć nie tylko na pytanie, jak dane sprawy powinny wyglądać w świetle prawa, ale również, jak one w rzeczywistości wyglądają. Pozwala to porównywać model ideologiczno-polityczny danych rozwiązań, ich model prawny i rzeczywisty stan rzeczy. Jest to bardzo płodne poznawczo, choć badania są mozolne i kosztowne.

Znaczna część prac publikowanych przez IPiP to dzieła zbiorowe. Jest to ważne novum w polskim prawoznawstwie na tle ogólnej, tradycyjnej tendencji ku twórczości w pojedynkę. Prace kolektywne pozwalają uzyskiwać cele badawcze trudno osiągalne dla pojedynczego badacza. Ambitne zaś prace, w których stosuje się badania empiryczne, nie

mogą inaczej powstać jak tylko w kolektywie. To samo da się powiedzieć o powstawaniu dzieł zwanych systemami.

Instytut ma bardzo silne i wszechstronne powiązania z praktyką państwową, zwłaszcza z praktyką tworzenia i stosowania prawa. To pozwala na niemal powszechne stosowanie podejścia politycznego przy przedstawianiu poszczególnych zagadnień oraz na badania, na ile i w jakich rozmiarach intencje polityczne, a także ideologiczne, leżące u podłoża określonych uregulowań, są spełnione.

Wśród publikacji Instytutu są też prace o charakterze niejako usługowym w stosunku do kultury narodowej i do bieżących potrzeb całego polskiego prawoznawstwa. Zaliczyć tu wypada unikalne wydawnictwo ciągłe, jakim jest Polska Bibliografia Prawnicza, publikacje tekstów (z komentarzami) konstytucji innych państw, publikacje tekstów kodeksów państw socjalistycznych oraz tematycznych zbiorów doniosłych aktów prawotwórczych innych państw, zwłaszcza socjalistycznych. Wspólnie z Wydawnictwem Prawniczym Instytut publikuje w językach obcych teksty polskich kodeksów.

Pobieżny choćby przegląd publikacji książkowych IPiP pozwala stwierdzić, że Instytut spełnia zadowalająco główne oczekiwania, które przyświecały jego fundatorom. Bez tej placówki dorobek polskiego prawoznawstwa socjalistycznego byłby znacznie uboższy ilościowo, a zwłaszcza jakościowo.

Wkład Instytutu do rozwoju prawoznawstwa przejawia się, od początku jego istnienia, w inicjowaniu poważnych kompleksowych badań naukowych i organizowaniu ich przebiegu. Wymienić tu należy takie poczynania, jak badania nad problemami prawnymi użytkowania i ochrony wód, nad państwową administracją gospodarczą, nad radami narodowymi, nad systemem przedstawicielskim, nad problemami prawnymi socjalistycznych stosunków pracy, nad zagadnieniami prawnymi rodziny, nad prawami człowieka, nad świadomością prawną klasy robotniczej nad współpracą państw socjalistycznych w ramach RWPG, nad zagadnieniami prawnymi stosunków polsko-niemieckich, nad systemem politycznym USA.

Można też zasadnie powiedzieć, że dalszy rozwój polskiej socjalistycznej nauki prawa uwarunkowany jest przez rozwój i wzmożenie aktywności naukowej IPiP PAN. Oczekiwania praktyki państwowej zarówno w odniesieniu do prawa polskiego, jak i do stosunków międzynarodowych, kierowane pod adresem Instytutu są ogromne. Dorobek naukowy IPiP w 25-leciu, choć znaczący, wymaga wydatnego ilościowego i jakościowego pomnożenia. IPiP wchodzi w drugie 25-lecie swego istnienia nie tylko ze świadomością dobrze spełnionego obowiązku, lecz i ogromu zadań, które należy podjąć. Wzrost roli państwa, prawa, praworządności, demokratyzacja życia narodowego, zacieśnianie więzów współpracy międzynarodowej, zwłaszcza między państwami socjalistycznymi w okresie

budowy w Polsce rozwiniętego społeczeństwa socjalistycznego, stawiają przed całym polskim prawoznawstwem, w tym i przed IPiP PAN, wyższe ilościowo i jakościowo zadania.

2. EKSPERTYZY

Ustawa o Polskiej Akademii Nauk wyliczając zadania Akademii stanowi m.in., że organizuje ona ekspertyzy naukowe na żądanie naczelnych organów władzy i administracji państwowej. W praktyce, PAN organizuje również ekspertyzy z własnej inicjatywy. Z zadania organizowania ekspertyz naukowych Akademia może się wywiązywać w postaci ekspertyz sporządzanych przez jej statutowe organy, przez członków PAN występujących indywidualnie lub w kolektywie, przez komitety naukowe PAN oraz przez jej placówki i pracowników naukowych, działających również indywidualnie lub grupowo. W każdym z tych przypadków będziemy mieli do czynienia z ekspertyzą sporządzoną czy zorganizowaną przez PAN.

Dotychczas ekspertyzy naukowe PAN w zakresie prawoznawstwa były sporządzane przez IPiP PAN i, w paru przypadkach, także przez Komitet Nauk Prawnych PAN.

Dorobek IPiP w dziedzinie sporządzania ekspertyz naukowych jest znaczny. Stanowi on, obok publikacji naukowych, zasadniczą część wkładu Instytutu w realizację roli społecznej nauk prawnych w PRL. Należy przy tym podkreślić, że ta część dorobku IPiP w ostatnich latach wyraźnie się rozwija. Coraz więcej jest ekspertyz bardzo poważnych. Niektóre z nich są przedstawiane na kilku stronach maszynopisu, ale są i ekspertyzy obszerne liczące dziesiątki stron tekstu. Główną jednak cechą tego dorobku jest stopniowe, wydatne ulepszenie jakości sporządzanych ekspertyz.

Termin ekspertyza, jeżeli zajrzeć do słowników i encyklopedii, odnoszony jest przeważnie do medycyny i chemii. Ekspertyza jest definiowana najczęściej przez odesłanie do tego, co robi ekspert, biegły, rzeczoznawca. Mały słownik języka polskiego PWN z 1968 r. stwierdza, że ekspertem jest specjalista powołany do wydania orzeczenia lub opinii w sprawach spornych, wchodzących w zakres jego kompetencji. Ekspertyzą zaś, według tegoż słownika, jest zbadanie czegoś przez eksperta w celu wydania opinii. Czasami podkreśla się w definicjach, że zadaniem eksperta jest ustalenie obiektywne określonego stanu rzeczy.

Istotnymi cechami ekspertyzy naukowej jest więc to, że jest ona sporządzona przez znawcę, specjalistę z dziedziny wiedzy właściwej dla przedmiotu ekspertyzy; że wiernie, obiektywnie przedstawia określony stan rzeczy, że może być oceniona jako prawdziwa albo fałszywa. Wydaje się, że ekspertyza w dziedzinie prawoznawstwa, zwłaszcza w zastosowaniu do prawa obowiązującego, może także być oceniana jako trafna

bądź nietrafna, skuteczna albo nieskuteczna. Owocem działalności eksperta jest określony tekst, pisany lub wypowiedziany. Ekspertyza ma sens wtedy, gdy obiektywny stan rzeczy nie jest znany, jest niepewny, bądź sporny. Istotną cechą ekspertyzy w prawoznawstwie są niewątpliwie wnioski, sugestie, które każda ekspertyza musi prezentować. Muszą to być sugestie do praktycznego działania.

Pojęcie ekspertyzy, choć wypracowane przez nauki lekarskie, przyrodnicze i techniczne, może być stosowane i do określonych przejawów działalności specjalistów w dziedzinie nauk społecznych. A w ostatnich latach, może ze względu na jego nowość w tej dziedzinie, ekspertyzy stają się wręcz modne w naukach społecznych, w tym i w prawoznawstwie. Korzystanie z ekspertyz, także w dziedzinie nauk społecznych, stało się w Polsce jednym z istotnych, nowych i nowoczesnych elementów działania władz.

IPiP niemal od chwili powstania w 1956 r. rozpoczął wykonywanie ekspertyz. Działalność ta była jednak początkowo sporadyczna i sporządzanie ekspertyz nie było traktowane w Instytucie jako ważny, wyodrębniony kierunek jego aktywności. Ogółem w ciągu pierwszych 15 lat swego istnienia IPiP sporządził około 20 ekspertyz. Ale już w 1971 r. IPiP przedstawił 18 ekspertyz, w 1975 — 21, a w 1980 aż 24 ekspertyzy. W latach 1956—1980 IPiP sporządził 205 ekspertyz. Każda z nich była dziełem kolektywnym. W ich sporządzaniu uczestniczył jeden czy więcej zespołów naukowych IPiP. Przy czym przeważnie byli też zapraszani do współdziałania wybrani specjaliści z uniwersytetów, bądź z tzw. praktyki prawniczej i państwowej.

Około 80% ekspertyz sporządzano na wyraźne życzenie centralnych organów państwa: Sejmu, Rady Państwa, Prezesa Rady Ministrów, poszczególnych ministrów, Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, a także innych władz czy organizacji oraz niektórych organów kierowniczych PAN. Coraz częściej przygotowywane są ekspertyzy na użytek Rady Legislacyjnej przy Prezesie RM.

Były również, raczej nieliczne, ekspertyzy sporządzane na życzenie niektórych urzędów wojewódzkich.

Najczęściej przedmiotem zamówionych ekspertyz są projekty określonych aktów prawodawczych.

Około 20% ekspertyz sporządzano z inicjatywy własnej IPiP, tzn. poszczególnych zespołów badawczych. Do takich ekspertyz należą np. ekspertyzy o funkcjonowaniu rozwiązań prawnych w kombinatach przemysłowych, o podstawach prawnych tworzenia i działalności na terytorium PRL międzynarodowych organizacji gospodarczych RWPG, o pożądanych zmianach konstytucyjnych w PRL, o funkcjonowaniu rad narodowych różnych stopni, o ewolucji systemu politycznego państw imperialistycznych, o reformie podziału terytorialnego państwa, o projekcie kodeksu pracy, o projekcie ustawy o samorządzie robotniczym, ustawy

o przedsiębiorstwie itp. Ze wspólnej inicjatywy Ministerstwa Sprawiedliwości i IPiP PAN została sporządzona ocena stanu prawa PRL, która stała się podstawą przyjętego w 1974 r. przez Radę Ministrów programu doskonalenia prawa PRL. Za ekspertyzy dotyczące zmian w Konstytucji, Przewodniczący Rady Państwa złożył, między innymi Instytutowi podziękowanie w referacie o projekcie ustawy o zmianach Konstytucji PRL, wygłoszonym 10 II 1976 r. na plenarnym posiedzeniu Sejmu.

Ogólnie można stwierdzić, że ekspertyzy będące wynikiem inicjatywy IPiP miały ogólny i bardziej teoretyczny charakter, natomiast ekspertyzy sporządzone na życzenie centralnych organów państwa miały węższy i bardziej bezpośrednio praktyczny charakter. Zbliżały się niekiedy do zwykłej, a nie naukowej, opinii prawnej.

Można więc powiedzieć, że niektóre organy państwowe nie nauczyły się jeszcze należycie formułować zadań ekspertyzowych przed Instytutem PiP PAN. Oczekują one bardziej sporządzenia projektu określonej ustawy czy przepisu niż rozwiązania trudnego, teoretycznego problemu naukowego, którego rozwiązanie ma decydujące znaczenie dla konkretnych regulacji prawnych.

Należy także gwoli prawdy wspomnieć, że i poziom nie wszystkich ekspertyz jest dostatecznie wysoki. Niejednokrotnie, zwłaszcza w początku lat siedemdziesiątych przekonywaliśmy się, że niektórzy tzw. eksperci niewiele mieli do powiedzenia, bądź też nie umieli w postaci ekspertyzy przedstawić swej wiedzy w danej dziedzinie i w danej sprawie. Doświadczenie pokazało więc, że pełnienie roli poważnego eksperta wymaga dużej wiedzy i pracy.

Istnieją także i inne trudności, a to głównie z powodu niewłaściwego pojmowania roli ekspertów zarówno przez nich samych, jak i przez adresatów ekspertyz. Niejednokrotnie eksperci, miast obiektywnego przedstawienia sprawy, starają się stronniczo propagować jakieś nie zawsze właściwe stanowisko. Pozbawia to ich opinie cech ekspertyzy, a w każdym razie ekspertyzy naukowej. Niejednokrotnie też eksperci pragną decydować o sprawie, miast ograniczyć się tylko do dostarczenia naukowych przesłanek dla podjęcia decyzji, która najczęściej jest uwarunkowana nie tylko tymi przesłankami. Jest też niekiedy ułomnością ekspertów, że mają za złe władzy decydującej, że nie decyduje zgodnie z ich sugestiami w danej sprawie.

Ale i władze decydujące niekiedy oczekują od ekspertów nie światła, lecz oparcia. Są skłonne lekceważyć ekspertyzę, która nie jest po ich myśli, a nawet ją dyskredytować. Pojawia się też niekiedy niechęć do zamawiania ekspertyz czy do korzystania z nich z obawy, że stanowisko ekspertów może być inne niż to, które adresat ekspertyzy z góry przyjął za swoje.

Mogą też występować różnice stanowisk co do tego, czy w danej sprawie ekspertyza naukowa jest potrzebna. Przedmiotem ekspertyzy

naukowej powinny być chyba tylko te sprawy, w których istnieje problem naukowy. Naukowy instytut jest przecież czymś innym niż takie czy inne biuro prawne. Mimo wyraźnych postępów jest jeszcze wiele do zrobienia w stosunkach między autorami ekspertyz naukowych w dziedzinie prawoznawstwa a adresatami tych ekspertyz.

Istnieje też sprawa skuteczności ekspertyz. Skuteczna jest ta ekspertyza, która znajduje odbicie w decyzjach władz. To odbicie może mieć różny charakter. Wyraża się ono, co często występuje odnośnie do ekspertyz IPiP, w tym, że decyzje zapadają zgodnie z treścią ekspertyzy: zarówno wtedy, gdy sugestie ekspertyzy zostają wprowadzone do treści aktu prawotwórczego, jak i wówczas, gdy znajdują zastosowanie w praktyce działania określonych organów państwa i obywateli. Są one jednak skuteczne i wtedy, gdy władza, pod wpływem ekspertyzy, odstępuje od zamiaru wydania określonego aktu prawotwórczego. Ekspertyza jest także skuteczna, gdy sugestie w niej zawarte są tylko częściowo uwzględniane przez adresata ekspertyzy, czy inny ważny organ państwowy, bądź społeczny.

Należy powiedzieć, że przynajmniej w 90% ekspertyzy przedkładane przez Instytut są w jednym z tych rozumień skuteczne. Ekspertyza jest nieskuteczna, gdy w żaden sposób nie znajduje odbicia w decyzji, do której była potrzebna. Bywa też tak, że władza decydująca w danej sprawie, z jakichś leżących poza ekspertyzą względów, poniecha na określony czas podejmowania decyzji w danej sprawie. Wtedy ekspertyza nie ma okazji ujawnić swoich zalet czy wad.

Dotychczasowa praktyka sporządzania przez IPiP ekspertyz naukowych potwierdza wcześniejsze przekonanie, że rozwijanie działalności w zakresie sporządzania ekspertyz w naukach prawnych ma korzystny wpływ na poziom prawodawstwa i praktyki stosowania prawa. Z drugiej zaś strony, przyczynia się do podnoszenia poziomu naukowego prawoznawstwa, do ściślejszego wiązania badań naukowych z praktyką państwową i międzynarodową.

Uzasadnione jest przekonanie, że rola ekspertyzowa prawoznawstwa będzie rosnąć. Taka jest obiektywna możliwość i potrzeba narodowa. Aby przekształcić tę możliwość w rzeczywistość, niezbędne jest przygotowywanie się prawoznawstwa, w tym i IPiP PAN, do coraz lepszego spełniania roli eksperta. Niezbędne jest dalsze wszechstronne podnoszenie społecznej roli rangi tej postaci aktywności naukowej. Z drugiej strony, konieczne jest dalsze prawidłowe kształtowanie zapotrzebowania na ekspertyzy naukowe i umiejętności formułowania zadań dla ekspertów, coraz lepsze rozumienie roli eksperta i władzy decydującej, a także coraz wyższa umiejętność czytania ekspertyz i wykorzystywania ich w praktyce.

Dotychczasowa rola IPiP w opracowywaniu ekspertyz upoważnia do opinii, że dalszy skuteczny wpływ prawoznawstwa na praktykę pań-

stwową i prawną w postaci ekspertyz wiąże się z umacnianiem roli IPiP jako twórcy i organizatora ekspertyz. Podnoszenie prestiżu Instytutu jako eksperta w dziedzinie prawoznawstwa, pomaganie mu w wykonywaniu tej roli leży w interesie całego polskiego prawoznawstwa.

Dalszy rozwój omawianej działalności jest też uwarunkowany określonymi formami opłacania ekspertyz. Dotychczas system obowiązujący w tym zakresie jest przestarzały, taka jest też skala wartości, według której ocenia się prace instytutów naukowych. W skali tej ekspertyzy zajmują pozycję marginesową. Występuje wyraźne jej niedopasowanie do nowej sytuacji i nowych potrzeb. Za ekspertyzy trzeba należycie płacić. Trzeba też za nie cenić placówkę naukową, i to analogicznie, jak za nowe monografie, czy kształcenie kadry naukowej.

3. KSZTAŁCENIE KADR NAUKOWYCH

Instytut od początku swego istnienia ma prawo nadawać stopnie naukowe: doktora nauk prawnych i doktora habilitowanego ze wszystkich dziedzin prawoznawstwa prócz historii państwa i prawa. Stopnie te nadaje Rada Naukowa Instytutu. Jest ona również uprawniona do występowania z wnioskami o nadanie tytułu profesora nadzwyczajnego oraz profesora zwyczajnego nauk prawnych.

Stopień doktora nauk prawnych zdobyły w Instytucie do połowy 1981 r. 74 osoby. Pierwszym doktorem w Instytucie, był obecnie prof. zwycz. J. Jończyk, pracujący od wielu lat na Uniwersytecie Wrocławskim. Stopień ten zdobywają pracownicy Instytutu, doktoranci oraz osoby spoza Instytutu. Znaczna większość osób, które doktoryzowały się w Instytucie prowadzi działalność naukową. Wielu z nich jest profesorami w samym Instytucie, czy też w Uniwersytetach.

W latach 1961—1972 r. odbywało indywidualne studia doktoranckie w Instytutcie 19 osób. 11 spośród nich uzyskało doktorat. Od 1972 r. w Instytucie działa Studium Doktoranckie, gdzie do 1978 r. kształcono doktorów w zakresie prawa rolnego i kryminologii. Po 1978 r. kształci się doktorów we wszystkich dyscyplinach prawoznawstwa. W połowie 1981 r. studia doktoranckie odbywały w Instytucie 32 osoby. Otwarte przewody doktorskie miały w tym czasie 51 osoby; w tym 8 pracowników Instytutu, 25 doktorantów i 18 osób spoza Instytutu.

Wyższy stopień naukowy, czyli stopień doktora habilitowanego do połowy 1981 r. uzyskało 40 osób. Są oni profesorami lub docentami w Instytucie, bądź w innych placówkach naukowych.

Doktoraty i habilitacje uzyskiwane w Instytucie cechują się, poza bardzo nielicznymi wyjątkami, wyższym niż przeciętny w kraju, poziomem naukowym. Ich tematy mają wielką doniosłość naukową i społeczną. Są też nowoczesne pod względem stosowanych metod badawczych.

W zakresie kształcenia kadr naukowych Instytut w pełni zabezpiecza

swoje potrzeby oraz wnosi istotny wkład w przygotowanie pracowników nauki dla innych placówek naukowych.

Instytut przyjmuje również na staże naukowe pracowników nauki z uniwersytetów. Staże te trwają od 1 miesiąca do roku. Corocznie ze stażu korzysta 5—10 osób. Należy dodać, że również młodzi pracownicy Instytutu odbywają staże w niektórych Uniwersytetach.

4. PLANOWANIE BADAŃ

Podstawą działania Instytutu są roczne i pięcioletnie plany badań naukowych. Plany te są skorelowane z całym systemem planowania badań naukowych w Polsce. Do 1975 r. Instytut w całości sporządzał i realizował swój plan badań naukowych, który był opracowywany przez dyrekcję Instytutu, uchwalony przez Radę Naukową Instytutu i zatwierdzony przez Sekretarza Wydziału Nauk Społecznych PAN. Plan był w całości finansowany przez PAN.

Od 1976 r. obowiązuje w Polsce system planowania badań naukowych oparty na tzw. problemach rządowych, węzłowych, międzyresortowych oraz własnych danej placówki.

W latach 1976—1980 Instytut uczestniczył w realizacji badań w ramach problemu rządowego PR-2 pt. „Optymalne wykorzystanie zasobów nowej produkcji z miedzi i stopów". Były to badania dotyczące problemów prawnych ochrony i kształtowania środowiska naturalnego.

Instytut uczestniczył też w badaniach w ramach problemów węzłowych:

— problemu 11.5. pt. „Optymalizacja procesów i struktur demograficznych",
— problemu 11.7. pt. „Teoretyczne podstawy budowy rozwiniętego społeczeństwa socjalistycznego w Polsce".

Instytut był gospodarzem, czyli koordynatorem I stopnia problemu międzyresortowego pt. „Doskonalenie systemu prawa PRL" oraz uczestniczył w następujących problemach międzyresortowych:

— „Przemiany społeczno-ekonomiczne oraz polityka zagraniczna krajów kapitalistycznych i krajów rozwijających się" i
— „Rodzina w okresie budowy rozwiniętego społeczeństwa socjalistycznego".

Instytut uczestniczył także w problemie resortowym pt. „Psychospołeczne uwarunkowania patologii społecznej oraz techniki jej przeciwdziałania i resocjalizacji".

Instytut prowadził również badania w ramach tzw. prac własnych. Te ostatnie angażowały około 10% potencjału badawczego Instytutu.

W pięcioleciu 1981—1985 Instytut uczestniczy w badaniach w ramach problemu węzłowego 0.6.7. pt. „Rozwój i wykorzystanie badań

kosmicznych. Instytut opracowuje zagadnienia prawne objęte tym problemem".

Równocześnie Instytut jest gospodarzem problemu międzyresortowego III.7. pt. „Rola prawa w rozwoju społeczeństwa i umacnianiu państwa socjalistycznego".

Około 15% mocy badawczej Instytutu zużywane jest w ramach tzw. badań własnych.

Instytut jest finansowany docelowo przez PAN, tzn. otrzymuje fundusze na określone problemy i tematy.

Plany badań w ramach problemów rządowych i węzłowych są ostatecznie ustalone przez gospodarzy tych problemów, czyli poza Instytutem. Plan badań w ramach problemu międzyresortowego, którego gospodarzem jest Instytut i badań własnych są uchwalane w ramach Instytutu.

Instytut planując swoje badania kieruje się potrzebami polityki państwa oraz interesami rozwoju nauk prawnych. Uwzględnia też badania, które są prowadzone na Wydziałach Prawa i Administracji Uniwersytetów i w innych placówkach naukowo-badawczych. Stara się podejmować problemy najważniejsze, zwłaszcza te, które nie mogą być realizowane w ramach szkolnictwa wyższego czy przez instytuty resortowe.

Decydujący głos w planowaniu badań naukowych mają sami uczeni. Nie jest to jednak głos jedyny. Pewien wpływ na plan badawczy Instytutu mają też akademijne i ogólnokrajowe organy planowania badań naukowych i zarządzania nimi. Plan badań Instytutu jest zawsze dostosowywany do ogólnych kierunków polityki państwa i autonomicznych potrzeb rozwoju nauk prawnych.

BIBLIOTEKA IPiP PAN
Nr inw. 31580
Sygn.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA I OBSADA NAUKOWO-BADAWCZA INSTYTUTU PAŃSTWA I PRAWA PAN

wg stanu na dzień 1 IV 1981 r.

Dyrektor	— prof. dr Adam ŁOPATKA
Z-ca Dyrektora d.s. naukowych	— doc. dr hab. Jerzy MAKARCZYK
Z-ca Dyrektora d.s. ekonom.	— mgr Stefan KIEWLICZ

A. Zespoły naukowo-badawcze

I — Zespół teorii państwa i prawa
prof. dr Adam Łopatka — kierownik,
mgr Anna Szklennik, st. asystent,
doktoranci: mgr Sławomir Rawski, mgr Stanisław Jędrusiak.

II — Zespół prawa konstytucyjnego
prof. dr Marian Rybicki — kierownik,
prof. dr Andrzej Burda, konsultant,
prof. dr Wojciech Sokolewicz,
dr Jerzy Ciemniewski, adiunkt,
dr Zbysław Rykowski, adiunkt,
dr Romana Sadurska, adiunkt,
doktorant — mgr Teresa Drozdowska.

III — Zespół praw człowieka (Poznań)
doc. dr hab. Zdzisław Kędzia — kierownik,
dr Roman Wieruszewski, adiunkt,
dr Leszek Wiśniewski, adiunkt,
mgr Lilia Kolat, st. asystent.

IV — Zespół badań nad radami narodowymi
doc. dr hab. Barbara Zawadzka — kierownik,
dr Michał Szpringer — adiunkt,
dr Tadeusz Fuks,
mgr Eugeniusz Kosel, st. asystent,
mgr Ewa Pilśnik-Kurzyna, dokumentalista,
doktorant — mgr Piotr Kownacki.

V — Zespół prawa administracyjnego
doc. dr hab. Janusz Łętowski — kierownik,
dr Jan Pruszyński, adiunkt,
mgr Andrzej Filipowicz, st. asystent,
mgr Teresa Górzyńska, st. asystent.

VI — Zespół prawa międzynarodowego
prof. dr Andrzej Wasilkowski — kierownik,

prof. dr Krzysztof Skubiszewski,
doc. dr hab. Henryk de Fiumel,
doc. dr hab. Maria Frankowska,
doc. dr hab. Jerzy Makarczyk,
doc. dr hab. Kazimierz Równy,
dr Andrzej Burzyński, adiunkt,
dr Renata Szafarz, adiunkt,
dr Jerzy Kranz, adiunkt,
doktoranci: mgr Tadeusz Resztik, mgr Elżbieta Gutt, mgr Ryszard Hara, mgr Maciej Zieliński, mgr Piotr Kaszuba, mgr Hanna Syroczyńska, mgr Jerzy Ciechański, mgr Janusz Stańczyk.

VII — Zespół prawa rodzinnego (Poznań)
prof. dr Zbigniew Radwański — kierownik (1/2 etatu),
doc. dr hab. Tadeusz Smyczyński,
dr Andrzej Dyoniak, adiunkt,
dr Andrzej Zielonacki, adiunkt,
mgr Michał Gilewicz, st. asystent,
doktorant — mgr Małgorzata Szuda.

VIII — Zespół prawa cywilnego
doc. dr hab. Ewa Łętowska — kierownik,
prof. dr Józef St. Piątkowski,
prof. dr Włodzimierz Berutowicz (1/4 etatu),
dr Bogudar Kordasiewicz, adiunkt,
mgr Barbara Borudzka, asystent,
doktorant — mgr Anna Jędrzejewska.

IX — Zespół zagadnień prawnych gospodarki narodowej
prof. dr Ludwik Bar — kierownik,
prof. dr Stanisław Sołtyński, konsultant,
dr Andrzej Bierć, adiunkt,
dr Barbara Czachórska, adiunkt,
dr Lechosław Stępniak, adiunkt,
dr Andrzej Szajkowski, adiunkt,
dr Irena Wiszniewska-Białecka, adiunkt,
mgr Andrzej Kawecki, st. asystent.

X — Zespół ustroju prawa rolnego
prof. dr Marian Błażejczyk — kierownik,
dr Irena Grozman, adiunkt,
mgr Włodzimierz Czechowicz, st. asystent,
mgr Alina Jurcewicz, st. asystent,
doktoranci — mgr Witold Jurcewicz, mgr Mikołaj Kwiatkowski, mgr Grzegorz Majerowicz, mgr Ewa Zbyszyńska.

XI — Zespół stosunków pracy
doc. dr hab. Maria Matey-Tyrowicz — kierownik,

doc. dr hab. Walery Masewicz (1/2 etatu),
dr Marek Pliszkiewicz, adiunkt,
mgr Aleksander Kaściński, st. asystent,
doktoranci — mgr Beata Koszutska, mgr Marian Popinigis, mgr Witold Leśniewski.

XII — Zespół prawa karnego
doc. dr hab. Jan Skupiński — kierownik,
doc. dr hab. Leszek Kubicki,
doc. dr hab. Barbara Kunicka-Michalska,
doc. dr hab. Janina Wojciechowska,
mgr Ewa Bieńkowska, st. asystent,
mgr Jolanta Jakubowska-Aleksandrow, st. asystent,
mgr Barbara Mąkosa-Stępkowska, st. asystent,
doktoranci — mgr Dariusz Tokarczyk, mgr Iwona Wiktorowska, mgr Zbigniew Skarżyński, mgr Krzysztof Rastawicki, mgr Katarzyna Wróblewska, mgr Magdalena Zawisza.

XIII — Zakład kryminologii
doc. dr hab. Jerzy Jasiński — kierownik,
doc. dr hab. Helena Kołakowska-Przełomiec,
doc. dr hab. Zofia Ostrihanska,
dr Anna Kossowska-Mościskier, adiunkt,
dr Hanna Paszkowska,
dr Dobrochna Wójcik, adiunkt,
dr Barbara Szamota, adiunkt,
mgr Irena Rzeplińska, st. asystent,
doktoranci — mgr Joanna Krahelska-Białecka, mgr Jacek Krawczyk, mgr Danuta Pietrzak.

XIV — Zespół badań nad świadomością prawa społeczeństwa polskiego (Kraków)
prof. dr Maria Borucka-Arctowa — kierownik,
dr Grażyna Garwolińska-Skąpska, adiunkt,
mgr Krystyna Daniel, st. asystent,
mgr Maria Gerula, st. asystent,
mgr Maria Kozłowska, st. asystent,
mgr Maria Magoska, st. asystent.

XV — Zespół zagadnień prawnych kształtowania i ochrony środowiska (Wrocław)
doc. dr hab. Jerzy Sommer — kierownik,
dr Wojciech Radecki, adiunkt,
mgr Jerzy Jendrośka, asystent,
mgr Jan Jerzmański, asystent,
mgr Jerzy Rotko, asystent,
mgr Bogumiła Ucińska-Tarnacka, asystent,
doktorant — mgr Krystyna Michniewicz.

Poza zespołami naukowo-badawczymi

Prof. dr Wiesław Daszkiewicz (Poznań),
doktoranci — mgr Krzysztof Kamiński, mgr Katarzyna Krokowicz,
Prof. dr Józef Paliwoda.

B. Inne komórki organizacyjne działalności podstawowej

Zakład dokumentacji i informacji naukowej
Kierownik — dr Kazimiera Michałowska.
Biblioteka
Kierownik — mgr Jadwiga Supady.

JERZY MAKARCZYK

PLAN BADAŃ NAUKOWYCH INSTYTUTU PAŃSTWA I PRAWA PAN W LATACH 1981—1985

Zachodzące w Polsce przemiany polityczne i społeczno-gospodarcze stawiają przed naukami społecznymi, w tym także przed naukami prawnymi, zadania ogromne. Oczekiwania społeczne wobec ekonomistów, socjologów, politologów, prawników i całej humanistyki nakładają na nas nowe jakościowo obowiązki, stwarzając jednocześnie większą niż kiedykolwiek szansę oddziaływania na świadomość społeczną. Jej wykorzystaniu sprzyjać musi cała nasza działalność badawcza, celowi temu podporządkowane też być winno planowanie w naukach społecznych. Traktowane przez licznych uczonych jako zło konieczne, planowanie badań może i powinno odegrać rolę konstruktywną pod warunkiem, iż nie będzie oznaczać sztywnych ram, narzuconych środowisku naukowemu, a stanie się wyrazem jego własnych dążeń i aspiracji. Uznanie prawa samych badaczy do określenia treści planu oznacza równocześnie przyjęcie przez nich odpowiedzialności za jego realizację i stanowi jedyną realną gwarancję rozwoju nauk humanistycznych, jak zresztą wszelkich innych nauk. Uświadomienie sobie tych faktów powinno stanowić punkt wyjścia prac nad reformą planowania w nauce jak również opracowywania planów bieżących.

Zasadniczym celem badawczym Instytutu w obecnym pięcioleciu jest realizacja tematów ujętych w problemie międzyresortowym III.7. — „Rola prawa w rozwoju społeczeństwa i umacnianiu państwa socjalistycznego", którego IPiP jest koordynatorem. Koncepcja tego problemu była przedmiotem dyskusji zarówno w Radzie Naukowej, jak i w ramach poszczególnych zespołów badawczych, zyskując powszechną aprobatę. Wprawdzie samo sformułowanie problemu nie oddaje, być może, jasno już dzisiaj uświadamianego faktu, iż rozwój społeczeństwa stanowi jednocześnie umacnianie państwa, idzie jednak o podkreślenie ze szczególnym naciskiem roli prawa nie tylko jako instrumentu w rękach organów państwowych, lecz także jako czynnika kształtującego postawy społeczne i regulującego działalność ruchów i organizacji współpracujących z państwem a pozostających poza jego strukturami. Problematyka ta stanowi z jednej strony niezbędną kontynuację badań prowadzo-

nych w poprzednim pięcioleciu nad doskonaleniem prawa, z drugiej obejmuje znaczną liczbę tematów całkowicie nowych, których podjęcie ma znaczenie pierwszoplanowe w wyniku zawartych w ostatnich miesiącach umów społecznych. Jak stwierdzono w planie koordynacyjnym problemu „... najważniejszym aspektem prawidłowego funkcjonowania systemu prawa jest społeczna efektywność zarówno samego procesu tworzenia prawa, jak i konkretnych instytucji i rozwiązań prawnych; podstawowym kierunkiem planowanych badań winno być zatem dążenie do dokonania obiektywnej, realistycznej oceny obowiązującego prawa z punktu widzenia rzeczywistej roli spełnianej w różnych dziedzinach życia społecznego; chodzi tu o pogłębioną konfrontację założeń, jakimi kierowano się przy tworzeniu prawa z praktyką społeczną; konfrontacja ta umożliwi wskazanie tych elementów reglamentacji prawnej, które wymagają przekształceń, ograniczeń lub pewnych uzupełnień oraz ujawni obszary reglamentacji zbędnej [a także szkodliwej społecznie — J. M.]; badania prowadzone w tym kierunku powinny też stworzyć podstawy dla teorii racjonalizacji procesu tworzenia prawa oraz określić drogi umacniania praworządności".

Cytat ten oddaje w istocie główne założenia celów badawczych Instytutu na nadchodzące lata; ocena istniejącego stanu prawnego z usunięciem wszystkiego co zbędne i szkodliwe, a więc przede wszystkim aktów niższego rzędu sprzecznych z ustawami; ocena efektywności działalności prawotwórczej i stworzonych instytucji, a więc dopasowanie prawa do realnych potrzeb społecznych; racjonalizacja, a więc uczynienie zadość zasadzie zwięzłości i zrozumiałości prawa; wreszcie kwestia obecnie najważniejsza i w gruncie rzeczy obejmująca wszystkie pozostałe — umacnianie praworządności.

W realizacji tak nakreślonego zasadniczego celu badawczego IPiP uczestniczy cała jego kadra naukowa, w tym także doktoranci Instytutu, których zachęca się, przy zachowaniu daleko idącej swobody w wyborze pierwszego poważniejszego zadania naukowego, do współpracy w opracowywaniu tematów sformułowanych przez poszczególne Zespoły. Udało się też, i jest to jedna z zalet istniejącego systemu planowania, zapewnić współudział najwybitniejszych przedstawicieli poszczególnych dziedzin prawa pracujących w uczelniach wyższych, a także w instytutach resortowych, jak np. Instytut Badania Prawa Sądowego Ministerstwa Sprawiedliwości, Instytut Badania Przestępczości Prokuratury Generalnej oraz Instytut Organizacji, Zarządzania i Doskonalenia Kadr. W opracowywaniu szeregu tematów uczestniczyć będą przedstawiciele innych nauk społecznych, m. in. z Instytutu Filozofii i Socjologii oraz z tworzonego Instytutu Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk.

Wydaje się więc, że spełniono dwa podstawowe warunki skutecznej działalności określając jasny cel i formując właściwy zespół ludzi cel

ten realizujących. Pierwszym wynikiem ich pracy jest sformułowanie szczegółowej tematyki badań w poszczególnych dyscyplinach na bieżące pięciolecie, na której skupimy obecnie uwagę.

1. GŁÓWNE KIERUNKI BADAŃ

Nie będziemy tu podejmować, mówiąc o badaniach obejmujących długi bądź co bądź okres, prób określania priorytetów. Próby takie, dokonywane pod wpływem bieżącej sytuacji, doprowadzić mogą w istocie do naruszenia proporcji tematycznych i metodologicznych, czemu właśnie planowanie ma zapobiegać. Można zresztą chyba powiedzieć, że w obecnej sytuacji wszystkie kierunki są priorytetowe — zaniedbań w jednej dziedzinie nie odrobi się zwiększonym wysiłkiem w dziedzinie innej. Fakt ten zasługuje na szczególne podkreślenie w okresie, w którym pilność potrzeby dokonania reformy w poszczególnych dziedzinach stosunków prawnych utrudniać może objęcie wzrokiem całości.

W dziedzinie teorii państwa i prawa badania skoncentrują się na problematyce demokracji socjalistycznej, a w szczególności na pozycji prawnej, jaką system socjalistyczny winien zapewniać swym obywatelom. Jednocześnie, kontynuowane i rozwijane będą studia nad istotą państwa jako tych podstawowych ram, w których swobody obywatelskie tak jednostek, jak i zorganizowanych zbiorowości są realizowane. Kontynuowane też będą badania nad trybem tworzenia prawa w PRL, prowadzące do podjęcia prób sformułowania w tym względzie konkretnych postulatów.

Konstytucjonaliści skupią się w tym pięcioleciu na pracach nad systemem tej gałęzi prawa. Liczne monografie Instytutu poświęcone w latach ubiegłych poszczególnym organom władzy i administracji państwowej, stwarzają warunki do podjęcia próby syntezy. Nie ulega wątpliwości, iż trzeba tu będzie uwzględnić przemiany, jakich można oczekiwać tak w istniejących aktach i instytucjach prawnych, jak i w świadomości społecznej w odniesieniu do roli państwa i jego organów w życiu narodu.

Zespół rad narodowych stoi przed zadaniem opracowania szeregu kwestii wynikających z pozytywnych przemian dokonujących się w kompetencjach i formach działania władzy lokalnej. Badania te koncentrować się będą na problematyce demokratyzmu, a jednocześnie efektywności w sprawowaniu władzy lokalnej, systemu organizacji władz terenowych i demokratycznych form ich funkcjonowania, wreszcie samorządów i kontroli społecznej, także w świetle problematyki efektywności gospodarowania.

Problematyka praw człowieka, obecna jak widzieliśmy również w badaniach teoretyczno-prawnych, znajdzie swe rozwinięcie w pracach nad

międzynarodową ochroną praw człowieka w Polsce i na świecie, co przyniesie wartościowy materiał porównawczy. Planuje się również opracowanie Encyklopedii Praw Człowieka oraz zestawu źródeł międzynarodowych, niezbędnych z punktu widzenia komparatystyki, bez której badania w tym temacie stają się bezprzedmiotowe.

Problematyka prawa administracyjnego uwzględniona została w planie badań proporcjonalnie do jej wagi i zachodzących w tej dziedzinie przemian. Na czoło wysuwają się tu prace poświęcone szeroko rozumianej kontroli administracji, sądowej i innej, jak również dotyczące stosowania znowelizowanego k.p.a. i rozwoju postępowania administracyjnego, w tym także ważnej dla obywateli kwestii odszkodowań za wadliwe decyzje administracyjne.

Nie ma potrzeby podkreślania znaczenia w obecnych warunkach rozwoju prawa pracy, i to w kierunkach dotąd niedostatecznie zbadanych. Spośród dziewięciu tematów objętych badaniami wymienić należy przede wszystkim związki zawodowe i przedstawicielstwo pracownicze, którym poświęcić zamierza się monografie oraz konferencje międzynarodowe i krajowe. Studia nad sytuacją prawną młodych pracowników, obowiązkami pracownika, ugodą w sporach pracy — nabrały znaczenia, które w pełni uzasadnia umieszczenie ich wśród czołowych zamierzeń badawczych Instytutu. Kontynuowane będą również badania podstawowe na temat współczesnych kierunków rozwoju prawa pracy, jak również podejmie się studia nad kierunkami nowelizacji kodeksu pracy i generalnej reformy prawa pracy.

Planowane jest także rozwijanie prac nad problematyką instytucji prawnych w gospodarce narodowej. Podkreślić tu trzeba, iż Instytut posiada w tym względzie bogate tradycje, a prace nad ustawą o samorządzie robotniczym rozpoczęte zostały merytorycznie na lata przed powstaniem sytuacji rokującej możliwość jego reaktywowania. Na czoło w tych badaniach wysuwają się zagadnienia praworządności i odpowiedzialności w gospodarce narodowej, których pilność społeczna jest oczywista. Podjąć trzeba będzie następnie prace nad systemem instytucji prawnych w gospodarce narodowej, roli prawa w kształtowaniu stosunków w zakresie postępu technicznego, zagadnień prawnych nieuczciwej konkurencji w handlu zagranicznym oraz ważniejszych aspektów prawnych międzynarodowego transferu technologii.

Problematyka cywilno-prawna zajmie w planie badawczym IPiP należne jej miejsce: obok kontynuacji prac nad systemami poszczególnych gałęzi tego prawa (część ogólna, prawo spadkowe, prawo autorskie, prawo wynalazcze, proces cywilny), podejmowane będą zadania wynikające z ogólnych celów badawczych placówki, a dotyczące ochrony praw konsumenta i dóbr osobistych obywateli PRL. Prowadzone też będą badania podstawowe nad współczesnymi kierunkami rozwoju prawa cywilnego.

W prawie rolnym zasadnicze znaczenie mają badania nad prawem własności gruntów rolnych. Podjęte będą także prace nad zagadnieniami dzierżawy gruntów oraz instrumentów prawnych zapewniających prawidłowe i efektywne wykorzystanie gruntów wraz z kwestią rekultywacji gruntów już zdewastowanych. Kontynuowane będą prace nad pozycją prawną gospodarstw specjalistycznych i rozwojowych.

Sprawą efektywności środków prawnych w zakresie ochrony i kształtowania środowiska, a także ich tendencji rozwojowych zajmie się przede wszystkim zespół wrocławski, przy czym celowe wydaje się nawiązanie tu współpracy ze specjalistami w dziedzinie prawa rolnego, a także szerokiej współpracy międzynarodowej.

W dziedzinie prawa karnego główny wysiłek zespołu skupi się na posiadającym obecnie podstawowe znaczenie problemie granic i intensywności penalizacji na tle aktualnych potrzeb rozwoju społecznego kraju, którego opracowanie w formie cyklu monografii i studiów ma być dokonane stosunkowo szybko, bo do końca przyszłego roku. Odpowiadając na wyraźne zapotrzebowanie społeczne, problem ten ulegnie rozwinięciu przez zbadanie roli kary grzywny w polityce kryminalnej i wielu innych kwestii szczegółowych, w tym warunkowego zawieszenia wykonania kary, nadzwyczajnego złagodzenia kary i wymiaru kary za wykroczenia. Badaniami objęty także zostanie ważny i aktualny problem ochrony praw pracownika w polskim prawie karnym oraz przestępstw określonych w ustawach szczególnych. Kontynuowane będą prace nad systemem prawa karnego.

Rozwinięciem badań prawno-karnych w dziedzinie kryminologii będą podstawowe badania dotyczące skuteczności środków karnych oraz ich alternatyw, teoretycznych i praktycznych problemów przestępczości i polityki karnej oraz prewencji generalnej. Konieczność łącznego prowadzenia badań nie wymaga tu uzasadnienia. Zespół kryminologii Instytutu kontynuować też będzie badania nad przestępczością młodocianych i problematyką alkoholizmu, mechanizmami kontroli społecznej zachowań dewiacyjnych, sytuacją społeczną osób zwalnianych z zakładów karnych oraz skutecznością środków karnych stosowanych wobec sprawców przestępstw przeciwko rodzinie, opiece i młodzieży. Na zlecenie z zewnątrz opracowany zostanie w postaci tablic korelacyjnych i opisu ich treści problem poziomu, struktury i wzorów spożywania napojów alkoholowych w Polsce.

Badaniami objęto także w tym pięcioleciu problematykę karno-procesową — w pierwszym roku dotyczyć one będą uczestnictwa przedstawicieli kolektywów pracowniczych i organizacji społecznych w socjalistycznym procesie karnym. Podjęto także prace wstępne nad systemem prawa karnego procesowego.

W prawie międzynarodowym względy na społeczną pilność podejmowanych zadań badawczych nie wysuwają się na plan pierwszy tak wy-

raźnie, jak to ma miejsce w odniesieniu do prawa wewnętrznego. Jednakże problematyka warunków międzynarodowego rozwoju PRL, jako członka społeczności międzynarodowej, mając charakter trwały, jest niewątpliwie bardziej paląca w warunkach wzrostu zainteresowania naszym krajem wykazywanym przez tę społeczność. W tych warunkach badania podejmowane przez zespół w dziedzinie RWPG, roli Polski w kształtowaniu nowego międzynarodowego ładu gospodarczego, a także badania nad statusem państwa jako podmiotu prawa międzynarodowego i współczesnymi tendencjami rozwoju tego prawa mają podstawowe znaczenie. Istotne są także badania nad sytuacją Polski jako państwa tranzytowego. Kontynuowane są prace nad Systemem międzynarodowego prawa publicznego.

Badania nad świadomością prawną społeczeństwa koncentrować się będą głównie na problematyce zaufania obywateli do instytucji stosujących prawo (głównie sądów), nad oceną różnych prawnych sposobów rozstrzygania sporów, na opracowaniu metod zapobiegania konfliktom oraz na zagadnieniu realizacji praw konsumenta w świadomości obywateli. Świadomość prawna winna stanowić istotny element kultury narodowej; należy w związku z tym dążyć do ustalenia, czy i w jakiej formie świadomość prawna różnych grup społecznych staje się pozytywnym czynnikiem kulturowym.

W prawie rodzinnym na czoło wysuwa się problematyka polityki państwa w zakresie ochrony dóbr osobistych w sferze życia rodzinnego, jego polityki w dziedzinie kształtowania sytuacji dziecka w rodzinie, jak również zagadnienie pochodzenia dziecka od małżonków.

Ze względu na znaczenie, przywiązywane do rozwoju i wykorzystania przestrzeni kosmicznej, Instytut, a ściśle Zespół prawa międzynarodowego, uczestniczy ponadto w 10 tematach objętych tym tematem węzłowym.

2. FORMY PROWADZENIA BADAŃ

W tym z konieczności ogólnym przeglądzie zadań badawczych stojących przed Instytutem i naukowcami zaproszonymi do współpracy nie uwzględniono wszystkich tematów. Nie kierowano się tu zresztą formalnym zakwalifikowaniem tematu (problem międzyresortowy, prace własne, badania tzw. pozaumowne), lecz jego merytorycznym znaczeniem. Chodziło tu bowiem przede wszystkim o wskazanie na generalne cele, których realizacja winna wpłynąć na wzrost roli prawa w rozwoju społeczeństwa i umacnianiu państwa socjalistycznego, czyli mówiąc prościej na wzrost roli prawa w Polsce. O tym, czy cele te zostaną osiągnięte nie zadecydują oczywiście same wyniki badań, nawet najbardziej odkrywczych i naukowych we właściwym tego słowa rozumieniu. Można wysuwać tu liczne postulaty merytoryczne, z których nie najmniej waż-

ny jest postulat zwięzłości, ale to wydaje się w obecnej sytuacji zrozumiałe dla wszystkich. Można też z pewnością stwierdzić, że niemałe znaczenie mieć będzie forma, w jakiej osiągnięte wyniki zostaną przedstawione środowisku prawniczemu, całemu społeczeństwu, a także władzom państwowym i politycznym. Postulaty formalne, także decydujące o odbiorze wyników, sprowadzają się do sposobu przedstawienia osiągniętych rozwiązań, o którym przesądza przede wszystkim cel i charakter dzieła, a więc w ostatecznym rachunku autor lub zespół autorski. Istnieje tu pięć zasadniczych możliwości:

1) Fundamentalne, często wielotomowe opracowania o charakterze syntez teoretycznych poszczególnych gałęzi prawa. Syntezy te, tzw. Systemy stanowić winny krytyczne uogólnienie dorobku ustawodawstwa, doktryny i orzecznictwa w danej dziedzinie prawa. Ta forma stanowi często kontynuację prac już rozpoczętych. Opracowania tego typu określać będą teoretyczne podstawy dla badań szczegółowych oraz stworzą warunki do późniejszych ocen syntetycznych odnoszących się do całego systemu prawnego PRL. O tym, czy stan danej dziedziny prawa pozwala na podjęcie zadania tej rangi, decydować winni wszyscy działający w niej przedstawiciele teorii.

2) Pogłębione badania empiryczno-prawne, całościowe lub cząstkowe, dotyczące problemów dotychczas niezbadanych lub szczególnie aktualnych i podlegających istotnym przemianom, a więc wymagającym diagnozy w zakresie społecznej efektywności prawa i działalności organów państwa. Wyniki tych badań winny być prezentowane w formie monografii, a w przypadkach pilnych — raportów i ekspertyz.

3) Opracowania o charakterze teoretycznym — monografie i rozprawy, w tym prace doktorskie i habilitacyjne w dziedzinie nie wymagających badań empirycznych.

4) Opracowania prawno-porównawcze wszędzie tam, gdzie trafność przyjętych przez nas rozwiązań może być właściwie oceniana dopiero w konfrontacji z doświadczeniami innych krajów (wspólne monografie lub materiały ze specjalnych konferencji międzynarodowych, właściwie opracowane, a nie stanowiące jedynie zbiory referatów).

5) Opinie opracowywane doraźnie przez zespoły specjalistów o konkretnych projektach ustawodawczych, zarówno z inicjatywy władz państwowych i organizacji społecznych, jak też samego Instytutu.

Jak wynika z przeglądu przedstawionych wyżej zadań badawczych, każda z tych form udostępniania wyników może i powinna znaleźć zastosowanie w trakcie realizowania planu w bieżącym pięcioleciu. Z pewnością istnieją jeszcze inne formy wykorzystania badań, np. wynikające z możliwości połączenia form wymienionych i niedoskonałości tej jak każdej innej klasyfikacji. Idzie jednak o podkreślenie potrzeby kontynuacji badań podstawowych i teoretycznych, bez względu na ilość i pilność zadań, stawianych przez naszą niezwykłą codzienność.

JERZY MAKARCZYK

WSPÓŁPRACA NAUKOWA INSTYTUTU PAŃSTWA I PRAWA PAN Z ZAGRANICĄ

Oczywistość potrzeby prowadzenia szerokiej wymiany myśli z zagranicznymi ośrodkami naukowymi możliwie największej liczby krajów pozwala zająć się od razu kwestią form i kierunków tej współpracy. Są one następujące:

1) wspólne badania oparte na uzgodnionych i zbliżonych zasadach metodologicznych; koordynacja takich badań;

2) przygotowanie zbiorowych publikacji opracowywanych przez kolektywy autorskie dwóch lub więcej państw, oraz opracowywanie konkretnych zagadnień prawnych innego państwa na zasadach wzajemności;

3) wyjazdy badawcze i staże naukowe oraz goszczenie naukowców z innych krajów, połączone z wygłaszaniem wykładów i prowadzeniem seminariów;

4) publikowanie w czasopismach naukowych innych krajów i przekłady pozycji obcych oraz tłumaczenie opracowań monograficznych;

5) organizowanie konferencji naukowych.

Jak każdy podział, również i ten jest oczywiście niedoskonały, częstym bowiem i pożądanym zjawiskiem jest łączne stosowanie wymienionych metod współpracy; chodzi tu jedynie o wskazanie istniejących możliwości.

Tak więc jako przykład realizacji łącznej współpracy publikacyjnej i w formie międzynarodowej konferencji wskazać można problematykę wzajemnego stosunku prawa międzynarodowego i wewnętrznego, w której IPiP pełnił ponadto funkcję koordynatora. Podobnie przedstawia się sytuacja w odniesieniu do zagadnienia działalności lokalnych organów władzy na rzecz kompleksowego rozwoju terenu, w którym przeprowadzono ponadto wspólne badania. Instytut jest także koordynatorem (wspólnie z CNRS) badań organizowanych w skali europejskiej na temat kontroli administracji i jej pracowników. Co się tyczy udziału we wspólnych publikacjach, Instytut był w roku 1980 czynny w kolektywach autorskich 9 pozycji opracowywanych łącznie z prawnikami z innych krajów socjalistycznych. Niektóre z nich, np. poświęcone trwałości stosunku pracy, ochronie praw jednostki w prawie cywilnym, czy przed-

stawiające współczesne tendencje w rozwoju prawa karnego — mają podstawowe znaczenie z punktu widzenia zamierzeń badawczych współpracujących ośrodków. Rozwijana jest także współpraca przy wydawaniu innych opracowań oraz tekstów normatywnych (kodeksy) w postaci weryfikacji przekładów oraz wymiany opracowań informacyjnych.

Intensywność współpracy jest oczywiście wyższa z krajami socjalistycznymi niż kapitalistycznymi i trzeciego świata, co wynika nie tylko z przyczyn ideologicznych, lecz także z planowego charakteru znacznej części wspólnych badań, prowadzonych z pierwszą grupą krajów, a także z przyczyn technicznych i czysto finansowych. Długoletnie plany współpracy, zawierane między Akademiami Nauk krajów socjalistycznych oraz zorganizowana współpraca wielostronna pozwalają na prowadzenie badań zakrojonych na szeroką skalę. Na przykład umowa między PAN a AN ZSRR na lata 1981—1985 przewiduje prowadzenie badań w czterech z wymienionych form (1—3 i 5) w trzech ważnych kierunkach badawczych z dziedziny prawa cywilnego, karnego i kryminologii oraz prawa administracyjnego. Podobne umowy wieloletnie łączą nas z Akademiami Nauk większości innych państw socjalistycznych. Ponadto współpraca prowadzona jest także w ramach podejmowania badań przez placówki jednotematyczne oraz wydziały prawa bezpośrednio, wymianę naukowców i stażystów oraz publikacje czasopiśmiennicze.

Instytut organizuje liczne konferencje międzynarodowe (w r. 1980 — dziewięć) stanowiące często okazję do spotkań prawników z krajów należących do różnych systemów społeczno-politycznych.

Współpracę z placówkami naukowymi innych krajów trudno jest zorganizować w sposób planowy, co nie wyklucza pewnej periodyczności w kontaktach. Tak więc, regularne konferencje prawników polskich i ich kolegów z RFN, Meksyku i USA weszły do stałych form współpracy naukowej z tymi krajami. Podobna współpraca nawiązana jest obecnie z Grecją i z Francją, np. w dziedzinie prawa pracy.

Wymiana naukowa z krajami kapitalistycznymi w znacznej mierze wynika z osobistych kontaktów pracowników Instytutu, popieranych z reguły przez jego kierownictwo w przeświadczeniu, iż szczególnie w obecnej sytuacji prezentacja naszego dorobku naukowego i badanie rozwiązań innych krajów stanowi jeden z podstawowych obowiązków placówek naukowych. Na przykład w 1980 r. zrealizowano 55 wyjazdów poza kraje socjalistyczne w tym: 5 wyjazdów krótkoterminowych, 29 wyjazdów na konferencje, 9 pobytów stypendialnych, 5 szkoleniowych i 7 na wykłady i w celach organizacyjnych. Instytut odwiedziło w 1980 r. łącznie 131 pracowników nauki, w tym 101 spoza krajów socjalistycznych. Oczywiście same dane cyfrowe nie wyjaśniają wiele poza ogólną tendencją, można jednak z całym przekonaniem powiedzieć, że ogromna większość wyjazdów i wizyt usprawiedliwiła poniesione w związku z nimi nakłady.

Co się tyczy placówek i ośrodków, z którymi prowadzona jest regularna współpraca naukowa, to można wymienić przykładowo francuski Centre National de la Recherche Scientifique, Instytut Maxa Plancka w RFN (cztery ośrodki), Uniwersytety: Paryż — Sorbona i Bordeaux I. Austriacką Akademię Nauk, Uniwersytet Wiedeński, Uniwersytet Tokijski, Ritsumeikan w Kioto oraz International Christian University w Tokio, Uniwersytet w Atenach, Instytut Praw Człowieka w Strasburgu, Instytut Nauk Administracyjnych w Brukseli, jak również uniwersytety i instytuty naukowe w USA i Ameryce Południowej.

BIBLIOGRAFIA PUBLIKACJI KSIĄŻKOWYCH INSTYTUTU PiP I JEGO PRACOWNIKÓW (1956—1981)

SYSTEMY

System polskiego prawa prywatnego międzynarodowego. Red. Kazimierz Przybyłowski. T. 1. Mieczysław Sośniak, Bronisław Walaszek, Eustachy Wierzbowski: *Międzynarodowe prawo rodzinne.* Wrocław 1969, Ossolineum, INP, ss. 346.

Matysik Stanisław: *Prawo morskie. Zarys systemu.* T. 1—3. Wrocław 1971—1975, Ossolineum, INP, ss. 367 + 319 + 318.

System prawa cywilnego. Red. nacz. Witold Czachórski. T. 1. Stefan Grzybowski. *Część ogólna.* T. 2. *Prawo własności i inne prawa rzeczowe.* Red. Jerzy Ignatowicz. Aut.: Sylwester Wójcik i in. Wrocław 1974—1977, Ossolineum, INP, ss. 722 + 987.

System prawa administracyjnego. 4 tomy. Red.: T. 1. Jerzy Starościak; T. 2. Jan Jendrośka; T. 3. Teresa Rabska i Janusz Łętowski. T. 4. Teresa Rabska. Wrocław 1977—1980, Ossolineum IPiP, ss. 452 + 472 + 556 + 629.

MONOGRAFIE

1957

Berezowski Cezary: *Zagadnienia zwierzchnictwa terytorialnego. Z teorii prawa międzynarodowego.* Wwa 1957, PWN, ss. 197.

Borucka-Arctowa Maria: *Prawo natury jako ideologia antyfeudalna.* Wwa 1957, PWN, ss. 329.

Dybowski Tomasz, Grzybowski Stefan, Nowakowski Zygmunt K.: *Zagadnienia cywilistyczne prawa wodnego.* Wwa 1957, PWN, ss. 349.

Historia państwa i prawa Polski do roku 1795. Pod red. Juliusza Bardacha. Cz. 1. J. Bardach: *Historia państwa i prawo Polski do połowy XV wieku.* Cz. 2. Zdzisław Kaczmarczyk, Bogusław Leśnodorski: *Historia państwa i prawa Polski od połowy XV w. do r. 1795.* Wwa 1957, PWN, PAN, ss. 592 + 549.

Księga sądowa Uszwi dla Wsi Zawady 1619—1788. Oprac. Adam Vetulani. Wrocław 1957, Ossolineum, INP, ss. 292.

Longchamps Franciszek: *Zagadnienia prawne rybactwa śródlądowego w Polsce.* Wrocław 1957, PWN, ss. 88.

Salwa Zbigniew, Szubert Wacław, Święcicki Maciej: *Podstawowe problemy prawa pracy.* Wwa 1957, PWN, INP, ss. 213.

Siedlecki Władysław, Ritterman Stefan: *Forma prawno-organizacyjna spółdzielni produkcyjnych.* Wwa 1957, PWN, ss. 297.

Wasilkowski Jan: *Prawo rzeczowe w zarysie.* Wwa 1957, PWN, ss. 407.

1958

Batawia Stanisław: *Proces społecznego wykolejania się nieletnich przestępców.* Przy współudziale Jadwigi Sochoń, Heleny Kołakowskiej. Wwa 1958, PWN, INP, ss. 335.

Brzeziński Wacław: *Administracyjno-prawne zagadnienie siły wodnej oraz dróg wodnych w Polsce.* Kraków 1958, UJ, ss. 89.

Lachs Manfred: *Umowy wielostronne. Studium z prawa traktatowego.* Wwa 1958, PWN, ss. 345.

Łysiak Ludwik, Roman Stanisław: *Polskie statuty ziemskie w redakcji najstarszych druków. Syntagmata.* Red. Adam Vetulani. Wrocław 1958, Ossolineum, INP, ss. 235.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego z zakresu materialnego prawa karnego. 1945—1957. Zbiór analityczny w ujęciu przedmiotowym i artykułowym. Wg stanu prawnego na dzień 30 VI 1957 r. Zebrał i oprac. Gustaw Auscaler. Wwa 1958, Wydawn. Prawn., INP, ss. 289.

Rybicki Zygmunt: *Pozwolenie wodno-prawne w systemie gospodarki planowej PRL.* Wwa 1958, PWN, INP, ss. 283.

Sawicki Jerzy, Flatau-Kowalska Aleksandra: *Alkohol w prawie karnym.* Wwa 1958, Wydawn. Prawn., ss. 291.

Święcicki Maciej: *Spółdzielczy stosunek pracy w spółdzielniach produkcyjnych rolnych.* Wwa 1958, Wydawn. Prawn., INP, ss. 287.

Zawadzki Sylwester: *Dyktatura proletariatu i jej specyficzna forma w naszym kraju.* Wwa 1958, KiW, ss. 78.

1959

Andrejew Igor: *Ustawowe znamiona przestępstwa.* Wwa 1959, Wydawn. Prawn., INP, ss. 271.

Bartel Wojciech: *Ustrój władz cywilnych powstania kościuszkowskiego.* Wrocław 1959, Ossolineum, KNP, ss. 275.

Błażejczyk Marian: *Geneza i zasadnicze etapy rozwoju samorządu robotniczego w Polsce i Jugosławii. Studium porównawcze na tle politycznym i gospodarczym.* Olsztyn 1959, Wyższa Szkoła Rolnicza, ss. 75.

Błażejczyk Marian: *Spółki wodne.* Olsztyn 1959, TRZZ, ss. 60.

Dawidowicz Wacław: *Zagadnienia prawne melioracji wodnych w rolnictwie. Ze szczególnym uwzględnieniem problematyki udziału zainteresowanych.* Wwa 1959, PWN, INP, ss. 314.

Grzybowski Konstanty: *Galicja 1848—1914. Historia ustroju politycznego na tle historii ustroju Austrii.* Wrocław 1959, Ossolineum, KNP, ss. 322.

Gwiazdomorski Jan: *Prawo spadkowe.* Wwa 1959, PWN, INP, ss. 467.

Lernell Leszek: *Własność społeczna jako przedmiot ochrony prawa karnego. O przedmiocie przestępstwa zagarnięcia mienia społecznego.* Wwa 1959, Wydawn. Prawn., INP, ss. 482.

Maisel Witold: *Ortyle sądów wyższych miast wielkopolskich z XV i XVI wieku.* Wrocław 1959, Ossolineum, INP, ss. 116.

Morawski Jerzy: *Problematyka prawna użytkowania gruntów rolnych.* Wwa 1959, Wydawn. Prawn., INP, ss. 196.

Ruski przekład polskich statutów ziemskich z rękopisu moskiewskiego. Oprac. i wyd. Stanisław Roman i Adam Vetulani. Wrocław 1959, Ossolineum, INP, ss. 249.

Schaff Leon: *Orzecznictwo Sądu Najwyższego z zakresu prawa karnego procesowego 1945—1957. Zbiór analityczny w ujęciu przedmiotowym i artykułowym.*

Wg stanu prawnego na dzień 1 I 1958 r. Wwa 1959, Wyd. Prawn., ss. 670.

Śliwiński Stanisław: *Polski proces karny przed sądem powszechnym. Zasady ogólne.* Wwa 1959, PWN, ss. 351.

1960

Brzeziński Wacław: *Sądowa kontrola administracji we Francji.* Wwa 1960, PWN, INP, ss. 173.

Buchała Kazimierz: *Wina przy przestępstwie sprowadzenia powszechnego niebezpieczeństwa.* Wwa 1960, PWN, INP, ss. 80.

Cyprian Tadeusz: *Przestępstwa gospodarcze.* Wwa 1960, PWN, INP, ss. 90.

Cyprian Tadeusz: *Spekulacja.* Wwa 1960, PWN, INP, ss. 84.

Czachórski Witold: *Zbieg odpowiedzialności cywilnej według kodeksu zobowiązań.* Wwa 1960, PWN, ss. 137.

Sawicki Jerzy: *Tajemnica zawodowa lekarza i dziennikarza w prawie karnym.* Wwa 1960, PWN, INP, ss. 92.

Stelmachowski Andrzej: *Kontraktacja produktów rolnych.* Wwa 1960, PWN, INP, ss. 230.

Szer Seweryn: *Własność spółdzielcza. Z wyjątkiem własności spółdzielni produkcyjnych w rolnictwie.* Wwa 1960, PWN, INP, ss. 217.

Szubert Wacław: *Układy zbiorowe pracy.* Wwa 1960, PWN, INP, ss. 333.

Święcicki Maciej: *Instytucje polskiego prawa pracy w latach 1918—1939.* Wwa 1960, PWN, INP, ss. 358.

Wolter Aleksander: *Orzecznictwo arbitrażowe za lata 1949—1958.* Wwa 1960, Wydawn. Prawn. INP, ss. 239.

Wolter Władysław: *Kumulatywny zbieg przepisów ustawy.* Wwa 1960, PWN, INP, ss. 93.

1961

Błażejczyk Marian: *Społeczna kontrola i nadzór jako funkcje samorządu robotniczego.* Wwa 1961, Wydawn. Związkowe, ss. 104.

Brzeziński Wacław: *Plan zagospodarowania przestrzennego. Studium z zakresu nauki administracji i prawa administracyjnego.* Wwa 1961, PWN, INP, ss. 180.

Paliwoda Józef: *Nadzór ogólny prokuratury. Wg stanu prawnego na 31 XII 1960 r.* Wwa 1961, Wydawn. Prawn., ss. 210.

Piątowski Józef S.: *Problematyka prawna obrotu gruntami chłopskimi.* Wwa 1961, PWN, INP, ss. 178.

Radwański Zbigniew: *Najem mieszkań w świetle publicznej gospodarki lokalami.* Wwa 1961, PWN, INP, ss. 237.

Sośniak Mieczysław: *Klauzula porządku publicznego w prawie międzynarodowym prywatnym.* Wwa 1961, PWN, INP, ss. 255.

Wolter Władysław: *Reguły wyłączenia wielości ocen w prawie karnym.* Wwa 1961, PWN, INP, ss. 121.

Zawadzki Sylwester: *Spór o istotę państwa.* Wwa 1961, KiW, ss. 150.

Zawadzki Sylwester: *Wybrane zagadnienia z teorii państwa.* Wwa 1961, WSNS, ss. 183, powiel.

1962

Bar Ludwik: *Sądowa kontrola administracji w Anglii.* Wwa 1962, PWN, INP, ss. 253.

Lang Wiesław: *Obowiązywanie prawa.* Wwa 1962, PWN, INP, ss. 317.

Opałek Kazimierz: *Problemy metodologiczne nauki prawa.* Wwa 1962, PWN, INP, ss. 362.

Rybicki Zygmunt, Błażejczyk Marian: *Samorząd robotniczy. Zagadnienia prawne* Wwa 1962, Wydawn. Związkowe, ss. 195.

Szer Seweryn: *Użytkowanie gruntów państwowych.* Wwa 1962, PWN, ss. 129.

Warkałło Witold: *Odpowiedzialność odszkodowawcza. Funkcje, rodzaje, granice.* Wwa 1962, PWN, INP, ss. 234.

Winiarz Jan: *Ustalenie wysokości odszkodowania.* Wwa 1962, PWN, INP, ss. 196.

Zawadzki Sylwester: *Perspektywy rozwoju państwowości socjalistycznej.* Wwa 1962, KiW, ss. 55.

1963

Bachrach Aleksander: *Przestępstwa drogowe w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego 1945—1962.* Wwa 1963, Wydawn. Prawn., ss. 79.

Błażejczyk Marian; Rybicki Zygmunt: *Zagadnienia prawne gospodarki wodnej i rybackiej.* Olsztyn 1963. Wydawn. Wyższej Szkoły Rolniczej, ss. 84.

Konstytucje państw afrykańskich. T. 1. Oprac. i wstęp. Ludwik Gelberg. Wwa 1963, PWN, INP, ss. 231.

Rybicki Zygmunt: *Zarządzanie gospodarką narodową w PRL. Zagadnienia administracyjno-prawne.* Wwa 1963, PWN, INP, ss. 239.

Šach Janusz: *System zbiorowego bezpieczeństwa a zagadnienie stref zdemilitaryzowanych.* Wwa 1963, PWN, INP, ss. 142.

Sokolewicz Wojciech: *Rozwój demokracji w państwie radzieckim. Wybrane zagadnienia.* Wwa 1963, Wydawn. Prawn., ss. 93.

1964

Błażejczyk Marian: *Prawo samorządu robotniczego. Wg stanu prawnego na dzień 15 VI 1964.* Wwa 1964, CRZZ, ss. 259.

Gelberg Ludwik: *Kryzys karaibski 1962 roku. Problemy prawa międzynarodowego.* Wwa 1964, PWN, INP, ss. 203.

Góralczyk Wojciech: *Szerokość morza terytorialnego i jego delimitacja.* Wwa 1964, PWN, ss. 392.

Jaroszyński Maurycy: *Z teorii i praktyki prawa administracyjnego w PRL. Wybór artykułów.* Wwa 1964, PWN, INP, ss. 290.

Lachs Manfred: *The Polish-German frontier. Law, life and logic of history.* Wwa 1964, PWN, ss. 80.

Paliwoda Józef: *Przebudowa ustroju rolnego. Zakres działania administracji rolnej. Wg stanu prawnego na dzień 1 I 1964.* Wwa 1964, Wydawn. Prawn., ss. 262.

Pawełczyńska Anna: *Przestępczość grup nieletnich.* Wwa 1964, KiW, ss. 319.

Problemy prawne planowania gospodarczego. Aut. Wacław Brzeziński i in. Wwa 1964, PWN, INP, ss. 351.

Sokolewicz Wojciech: *Rząd a prezydia rad narodowych.* Wwa 1964, PWN, INP, ss. 353.

Starościak Jerzy: *Elementy nauki administracji.* Wwa 1964, PWN, INP, ss. 419.

Świątkiewicz Jerzy: *Uchwały rad narodowych i prezydiów w 1962 roku.* Wwa 1964, PWN, INP, ss. 175.

Zawadzki Sylwester: *Marksistowska teoria państwa. Wybrane zagadnienia.* Wwa 1964, PWN, ss. 126.

Zawadzki Sylwester: *„Państwo dobrobytu". Doktryna i praktyka.* Wwa 1964, PWN, ss. 472.

1965

Bachrach Aleksander: *Ryzyko i nieostrożność w komunikacji drogowej a oceny prawnokarne.* Wrocław 1965, Ossolineum, ss. 303.

Błażejczyk Marian: *Kółka rolne w procesie socjalistycznej przebudowy rolnictwa. Zagadnienia prawne.* Wwa 1965, PWN, INP, ss. 353.

[*Dwudziestolecie*] *XX-lecie prawa w PRL.* Red. Jerzy Starościak. Wrocław 1965, Ossolineum, INP, ss. 238.

Iserzon Emanuel, Starościak Jerzy: *Prawo administracyjne.* Red. J. Starościak. Wwa 1965, PWN, ss. 579.

Jończyk Jan: *Spory ze stosunku pracy.* Wwa 1965, PWN, INP, ss. 264.

Konstytucje państw afrykańskich. T. 2—3. Oprac. i wstęp Ludwik Gelberg. Wwa 1965—1966, PWN, INP, ss. 282—260.

Paliwoda Józef: *Rola aktu administracyjnego w kształtowaniu stosunków własnościowych w rolnictwie.* Wwa 1965, PWN, INP, ss. 339.

Problemy prawne rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Praca zbiorowa pod red. Henryka Świątkowskiego. Wrocław 1965, Ossolineum, INP, ss. 125.

Rady i administracja terenowa socjalistycznych państw europejskich. Praca zbiorowa pod red. J. Starościaka. Wwa 1965, PWN, INP, ss. 271.

Rybicki Zygmunt: *Działalność i organizacja rad narodowych w PRL.* Wwa 1965, KiW, ss. 346.

Starościak Jerzy: *La participation des citoyens à l'exercice de l'administration dans la République Populaire de Pologne.* Wwa 1965, PWN, ss. 15.

Ubezpieczenia majątkowe. Ochrona ubezpieczeniowa mienia społecznego. Praca zbiorowa pod red. Witolda Warkałło. Wyd. 1—4. Wwa 1958—1971, PWE, INP, ss. 381 + 411 + 487 + 491.

Zagadnienia rozwoju prawa administracyjnego PRL. Praca zbiorowa pod red. Jerzego Starościaka. Wwa 1965, INP, ss. 153.

1966

Berezowski Cezary: *Prawo międzynarodowe publiczne.* Cz. 1, 2. Wwa 1966—69, PWN, INP, ss. 267 + 223.

Kąkol Kazimierz: *Przedstawicielskie organy załogi w urzeczywistnieniu praw pracowniczych.* Wrocław 1966, Ossolineum, INP, ss. 173.

Starościak Jerzy: *Zarys nauki administracji.* Wwa 1966, PWN, ss. 440.

Szubert Wacław: *Ochrona pracy. Studium społeczno-prawne.* Wwa 1966, PWN, INP, ss. 318.

Zawadzki Sylwester: *Gosudarstwo błagodienstwija. Doktrina i praktyka.* Moskwa 1966.

1967

Bar Ludwik: *Kodeks budowlany. Przepisy i objaśnienia.* Stan prawny na 1 I 1966. Wwa 1967, Wydawn. Prawn., ss. XII, 1372.

Błażejczyk Marian: *Ochrona prawna gruntów rolnych.* Wwa 1967, PWN, INP, ss. 432.

Burda Andrzej: *Praworządność w systemie demokracji socjalistycznej.* Wrocław 1967, Ossolineum, INP, ss. 131.

Gelberg Ludwik: *Zarys prawa międzynarodowego.* Wwa 1967, PWN, ss. 258.

Kodeks cywilny ČSR. Tłum. z czeskiego. Wwa 1967, INP, ss. 160, powiel.

Konstytucje europejskich państw socjalistycznych. Zbiór tekstów pod red. Andrzeja Burdy. Wrocław 1967, Ossolineum, INP, ss. 327.

Łętowski Janusz: *Sądy powszechne i praworządność w administracji.* Wrocław 1967, PAN, INP, ss. 183.

Matey Maria: *Pracownicy umysłowi. Zagadnienia prawne i społeczne.* Wwa 1967, PWN, INP, ss. 210.

Paliwoda Józef: *Kierowanie rolnictwem przez rady narodowe. Zagadnienia administracyjnoprawne.* Wrocław 1967, Ossolineum, INP, ss. 331.

Ritterman Stefan: *Kierownictwo państwowe i spółdzielczozwiązkowe a granice samorządu rolniczych spółdzielni produkcyjnych.* Wrocław 1967, Ossolineum, INP, ss. 219.

Starościak Jerzy: *Studia z teorii prawa administracyjnego.* Wrocław 1967, Ossolineum, INP, ss. 183.

Winiarz Jan: *Małżeńskie stosunki majątkowe.* Wwa 1967, Wydawn. Prawn. ss. 112.

Winiarz Jan: *Użytkowanie wieczyste.* Wwa 1967, PWN, ss. 343.

Wolter Aleksander: *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej.* Wwa 1967, PWN, ss. 330.

Zagadnienia funkcjonowania rad narodowych. Aut.: Jerzy Wróblewski i in. Wrocław 1967, Ossolineum, INP, ss. 232.

1968

Bar Ludwik: *Położenie prawne przedsiębiorstwa państwowego w sferze prawa administracyjnego. Z badań nad pozycją przedsiębiorstwa państwowego w PRL. Studium wstępne.* Wwa 1968, PWN, INP, ss. 229.

Longchamps Franciszek: *Współczesne kierunki w nauce prawa administracyjnego na zachodzie Europy.* Wrocław 1968, Ossolineum, INP, ss. 315.

Modliński Eugeniusz: *Podstawowe zagadnienia prawne ubezpieczeń społecznych.* Wwa 1968, Wydawn. Prawn., INP, ss. 311.

Paliwoda Józef: *Poprawa struktury gospodarstw rolnych. Zagadnienia administracyjnoprawne.* Wwa 1968, PWN, INP, ss. 188.

Rola rad narodowych w zarządzaniu gospodarką narodową. Red. Z. Rybicki, L. Bar, J. Służewski: Wrocław 1968, Ossolineum, INP, ss. 720.

Rybicki Marian: *Ławnicy ludowi w sądach PRL.* Wwa 1968, PWN, INP, ss. 386.

Sokolewicz Wojciech: *Przedstawicielstwo i administracja w systemie rad narodowych PRL.* Wrocław 1968, Ossolineum, INP, ss. 420.

Starościak Jerzy: *Wprowadzenie do prawa administracyjnego państw socjalistycznych.* Wwa 1968, PWN, INP, ss. 353.

Zagadnienia prawne międzykółkowych baz maszynowych. Praca zespołowa pod red. Mariana Błażejczyka. Wwa 1968, Wydawn. Prawn., INP, ss. 222.

1969

Berezowski Cezary: *Prawo międzynarodowe publiczne.* Cz. 2. Wwa 1969, PWN, INP, ss. 223.

Polski słownik prawniczy. Hasła podstawowe. Wersja robocza. Wwa 1969, INP, ss. 157.

Pomorski Stanisław: *Amerykańskie common law a zasada nullum crimen sine lege. Studium prawotwórstwa sądowego w amerykańskim prawie karnym.* Wwa 1969, PWN, INP, ss. 255.

Problematyka prawna planowania i zarządzania gospodarką narodową. Materiały z konferencji. Red. Zygmunt Rybicki. Wwa 1969, INP, ss. 235.

Rybicki Zygmunt: *Zarządzanie gospodarką socjalistyczną na tle przekształceń ustrojowych. Zagadnienia administracyjnoprawne.* Wwa 1969, PWN, INP, ss. 420.

Skiba Henryk: *Wkłady gruntowe w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych. Zagadnienia prawne.* Wwa 1969, Wydawn. Prawn., INP., ss. 215.

Studia z zakresu konstytucjonalizmu socjalistycznego. Aut.: Andrzej Burda i in. Wrocław 1969, Ossolineum, INP, ss. 399.

Szelhaus Stanisław: *Młodociani recydywiści. Społeczne czynniki procesu wykolejania.* Wwa 1969, PWN, ss. 312.

Wasilkowski Andrzej: *Zalecenia Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej.* Wwa 1969, PWN, INP, ss. 351.

Weralski Marian: *Prawnofinansowe zagadnienia przedsiębiorstw socjalistycznych.* Wwa 1969, PWN, INP, ss. 348.

Zagadnienia prawne Bałtyku. Zbiór prac pod red. Ludwika Gelberga. Wrocław 1969, Ossolineum, INP, ss. 183.

1970

Błażejczyk Marian: *Zaopatrywanie rolnictwa i wsi w wodę. Zagadnienia prawne.* Wwa 1970, Wydawn. Prawn., ss. 139.

Gelberg Ludwik: *Powstanie Polski Ludowej. Problemy prawa międzynarodowego.* Wwa 1970, PWN, INP, ss. 159.

Jendrośka Jan: *Postępowanie administracyjne w kodyfikacjach europejskich państw socjalistycznych.* Wwa 1970, PWN, INP, ss. 172.

Konstytucje Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych, Belgii, Szwajcarii. Zbiór tekstów pod red. Andrzeja Burdy, Mariana Rybickiego. Wrocław 1970, Ossolineum, INP, ss. 284.

Łętowska Ewa: *Umowa o świadczenie przez osobę trzecią.* Wwa 1970, Wydawn. Prawn., INP, ss. 175.

Organizacja społeczeństwa socjalistycznego w Polsce. Oprac. zbiorowe pod red. Adama Łopatki. Wwa 1970, PWN, ss. 321.

Paliwoda Józef: *Prokuratorska kontrola przestrzegania prawa.* Wwa 1970, PWN, INP, ss. 350.

Udział ławników w postępowaniu karnym. Opinia a rzeczywistość. Studium prawnoempiryczne. Red. Sylwester Zawadzki i Leszek Kubicki. Wwa 1970, Wydawn. Prawn., INP, ss. 331.

Winiarz Jan: *Obowiązek naprawienia szkody.* Wwa 1970, Wydawn. Prawn., ss. 112.

Winiarz Jan: *Prawo użytkowania wieczystego.* Wwa 1970, PWN, ss. 222.

Zagadnienia prawne rolnictwa. Materiały konferencji naukowej odbytej w dniach 11 i 12 października 1968 r. w Sadkach. Red. Józef Paliwoda. Wrocław 1970, Ossolineum, INP, ss. 148.

1971

Aktualne problemy socjalistycznego prawa wynalazczego. Materiały międzynarodowego sympozjum. Red. Stefan Buczkowski. Wrocław 1971, Ossolineum, INP, ss. 187.

Baturo Ryszard: *Umowy międzynarodowe a państwa trzecie.* Wrocław 1971, Ossolineum, INP, ss. 163.

Błażejczyk Marian: *Zapobieganie ekstensywnemu użytkowaniu gruntów rolnych. Zagadnienia prawne.* Wwa 1971, INP, ss. 338.

Bocheński Tadeusz, Gebert Stanisław, Starościak Jerzy: *Rady narodowe. Ustrój i działalność. Teksty i wyjaśnienia.* Wwa 1971, Wydawn. Prawn., ss. 795.

Borucka-Arctowa Maria: *Die Gesellschaftliche Wirkung des Rechts.* Berlin 1971.

Burda Andrzej: *Lenin o sposobach doskonalenia aparatu państwa socjalistycznego.* Wwa 1971, PWN, INP, ss. 94.

Gelberg Ludwik: *Niemcy po drugiej wojnie światowej. Refleksje o sytuacji prawnej.* Wrocław 1971, Ossolineum, INP, ss. 161.

Konstytucja Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Tłum. i wstęp Andrzej Burda. Wrocław 1971, Ossolineum, INP, ss. 57.

Konstytucje Finlandii, Włoch, Niemieckiej Republiki Federalnej, Francji. Zbiór tekstów. (Tłum. z różnych języków). Red. Andrzej Burda, Marian Rybicki. Wrocław 1971, Ossolineum, INP, ss. 394.

Organizacja Narodów Zjednoczonych. Zbiór studiów prawnomiędzynarodowych. Red. nauk. Lech Antonowicz, Cezary Berezowski. Wrocław 1971, Ossolineum, INP, ss. 276.

Rolnicze zrzeszenia branżowe i ich związki. Praca zbiorowa pod red. Henryka Świątkowskiego. Wrocław. 1971, Ossolineum, INP, ss. 102.

Studia z dziedziny prawa administracyjnego. Prace ofiarowane z okazji 80 rocznicy urodzin prof. Maurycego Jaroszyńskiego. Red. Ludwik Bar. Wrocław 1971, Ossolineum, INP, ss. 268.

Zasady ustawodawstwa pracy ZSRR. Ustawa z dn. 15.VII.1970. Red. Maria Matey. Wwa 1971, INP, ss. 64.

Zawilińska Wanda T.: *Projekt schematu klasyfikacji rzeczowej dla bibliotek gromadzących zbiory prawne.* Wwa 1971, INP, ss. 46.

1972

Bar Ludwik: *Kodeks budowlany. Przepisy i objaśnienia.* Wyd. 4. Zebrał i oprac... Stan prawny na 1.IV.1972 r. Aneks — stan prawny na 1.V.1972 r. Wwa 1972, Wydawn. Prawn., ss. 1108.

Głowacki Sławomir: *Zjednoczenia państwowych przedsiębiorstw terenowych w systemie organów rad narodowych.* Wwa 1972, Wydawn. Prawn., INP, ss. 177.

Grupowanie przedsiębiorstw państwowych. Zagadnienia prawne. Prace z zakresu studiów nad problematyką prawną zarządzania gospodarką narodową. Red. Ludwik Bar. Wrocław 1972, Ossolineum, INP, ss. 329.

Kunicka-Michalska Barbara: *Ochrona tajemnicy zawodowej w polskim prawie karnym.* Wwa 1972, Wydawn. Prawn., ss. 217.

Łętowski Janusz: *Polecenie służbowe w administracji.* Wwa 1972, Wydawn. Prawn., INP, ss. 271.

Paliwoda Józef: *Scalenie i wymiana gruntów. Zagadnienia administracyjnoprawne.* Wrocław 1972, Ossolineum, INP, ss. 121.

Samorząd mieszkańców. Wybrane zagadnienia teorii i praktyki. Red. Sylwester Zawadzki. Wwa 1972, KiW, ss. 215.

Socjalistyczne przedsiębiorstwa państwowe. Przepisy organizacyjne wydane w BRL, NRD, RRS, WRL i ZSRR. Red. Ludwik Bar. Wwa 1972, INP, ss. 310.

Ura Czesław: *Samorząd terytorialny w Polsce Ludowej 1944—1950. Zagadnienia ustrojowe.* Wwa 1972, PWN, INP, ss. 274.

Zasady ustawodawstwa ZSRR i republik związkowych o małżeństwie i rodzinie. Kodeks małżeński i rodzinny Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej. Tłum. z ros. Red. Kazimierz Piasecki, Józef S. Piątowski. Wrocław 1972, Ossolineum, INP, ss. 120.

1973

Actes du VII-ème congrès international de droit du travail et de la sécurité sociale, Varsovie le 14—17 septembre 1970. Vol. 1—3. Red. Maria Matey. Wwa 1973, Ossolineum, KNP, ss. 626 + 656 + 400.

Bibliografia rad narodowych 1944—1969. Ed. W. Sokolewicz i in. Wrocław 1973, INP, ss. 339.

Fuks Tadeusz: *Samorząd mieszkańców miast w europejskich państwach socjalistycznych.* Wwa 1973, KiW, ss. 178.

Gromadzkie rady narodowe w świetle badań empirycznych przed reformą. Praca zbiorowa pod red. Sylwestra Zawadzkiego. Wwa 1973, PWN, INP, ss. 379.

Instytucje prawa administracyjnego europejskich państw socjalistycznych. Praca zespołowa pod red. Jerzego Starościaka. Aut.: Ludwik Bar i in. Wrocław 1973, Ossolineum, INP, ss. 683.

Konstytucja Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej. Wstęp i tłum. Maria Kruk i Wojciech Sokolewicz. Wwa 1973, Ossolineum, INP, ss. 128.

Kubicki Leszek, Skupiński Jan, Wojciechowska Janina: *Kara ograniczenia wolności w praktyce sądowej.* Wwa 1973, INP, ss. 101.

Metody badania prawa. *Materiały sympozjum, Warszawa 28—29.IV.1971 r.* Red. Adam Łopatka. Wrocław 1973, Ossolineum, INP, ss. 180.

Narojek Winicjusz: *Społeczeństwo planujące. Próba socjologii gospodarki socjalistycznej.* Wwa 1973, PWN, ss. 324.

People's Councils in Poland in the light of empirical research. Wwa 1973, INP, ss. 263.

Piątowski Józef S.: *Prawo spadkowe. Zarys wykładu.* Wwa 1973, PWN, ss. 281.

Problemy frontu narodowego w europejskich państwach socjalistycznych. Referaty wygłoszone na międzynarodowej konferencji naukowej w dniach 20—22 stycznia 1972 r. Red. nauk. Marian Rybicki. Wwa 1973, Ossolineum, INP, ss. 199.

Problemy nowego prawa karnego. Materiały konferencji naukowej zorganizowanej w dniach 4—6 maja 1970 roku w Warszawie. Red. nauk. Igor Andrejew. Zebrał i oprac. Lech Falandysz. Wrocław 1973, Ossolineum, INP, ss. 236.

Słotwiński Bronisław: *Zagadnienia prawne samorządu spółdzielni.* Wwa 1973, PWN, INP, ss. 307.

Wódz Jacek: *Zjawiska patologii społecznej a sankcje społeczne i prawne. Wyniki badań empirycznych w Nowej Hucie.* Wrocław 1973, Ossolineum, INP, ss. 262.

Zagadnienia kontroli finansowo-gospodarczej przedsiębiorstw i zjednoczeń. Praca zbiorowa pod red. Natalii Gajl. Wrocław 1973, Ossolineum, INP, ss. 303.

1974

Bachrach Aleksander: *Przestępstwa i wykroczenia drogowe w nowym prawie polskim.* Wwa 1974, PWN, INP, ss. 464.

Brzeziński Wacław: *Legal protection of Natural Environment in Poland.* Wrocław 1974, Ossolineum, INP, ss. 156, tekst ang.

Frohn Gerhard: *Kierownik i zespół w procesie zarządzania.* Tłum. z niem. [Dot. NRD]. Wrocław 1974, Ossolineum, INP, ss. 142.

Gelberg Ludwik: *Układ PRL—NRF z 7 grudnia 1970 r. Analiza prawna.* Wrocław 1974, Ossolineum, INP, ss. 120.

Instytucje i doktryny prawno-polityczne Stanów Zjednoczonych Ameryki. Zagadnienia wybrane. Zbiór studiów pod red. Wojciecha Sokolewicza. Wrocław 1974, Ossolineum, INP, ss. 588.

Janicki Lech: *Ewolucja ustroju politycznego Niemieckiej Republiki Demokratycznej.* Wrocław 1974, Ossolineum, INP, ss. 387.

Janowska Halina: *Zabójstwa i ich sprawcy (analiza socjologiczna).* Wwa 1974, PWN, ss. 203.

Makarczyk Jerzy: *Finansowanie rozwoju gospodarczego w systemie Narodów Zjednoczonych IBRD [International Bank for Reconstruction and Development], IFC [International Finance Corporation], IDA [International Development As-*

sociation]. Studium prawno-międzynarodowe. Wwa 1974, Ossolineum, INP, ss. 254.

Obcojęzyczny Słownik Prawniczy. Wersja robocza. Red. nacz. Ludwik Bar. Część polsko-niemiecka. Red. Karol M. Pospieszalski. Wwa 1974, INP, ss. 324. Aneks do czasopisma *Przegląd Ustawodawstwa i Czasopism Prawniczych Socjalistycznych Krajów Europy.*

Paliwoda Józef: *Prawowyje problemy sjelskogo chozjajstwa w Polskoj Narodnoj Riespublikie.* Wrocław 1974, Ossolineum.

Prawo w gospodarce narodowej. Materiały konferencji polsko-czechosłowackiej w Gdańsku w dniach 15—17 lipca 1973 r. Oprac. Ludwik Bar, Irena Wiszniewska. Wwa 1974, INP, ss. 136.

Problemy ochrony prawnej wzorów przemysłowych. Materiały międzynarodowego sympozjum zorganizowanego w Warszawie w dniach 3—4 października 1972 r. Red. S. Buczkowski, I. Wiszniewska. Wrocław 1974, Ossolineum, INP, ss. 166.

Przemiany własności ziemi w rolnictwie polskim. Oprac. Edward Gniewek i in. Red. Andrzej Stelmachowski. Wrocław 1974, Ossolineum, INP, ss. 188.

Rabska Teresa: *Formy prawne oddziaływania naczelnych organów zarządzania gospodarką narodową na organizacje gospodarcze.* Wwa 1974, INP, ss. 148.

Rybicki Marian: *Sądy społeczne w europejskich państwach socjalistycznych.* Wwa 1974, Wydawn. Prawn., ss. 221.

Scientific and Technological Revolution and the Law of the Sea. Wrocław 1974, Ossolineum, INP, ss. 153.

Schemat klasyfikacji dokumentów prawniczych. Red. Tekla Zawilińska. Wwa 1974—1975, INP, ss. 98 + 98.

Skupiński Jan: *Model polskiego prawa o wykroczeniach.* Wrocław 1974, Ossolineum, INP, ss. 341.

Starościak Jerzy, Wierzbowski Marek: *Ustawodawstwo o postępowaniu administracyjnym europejskich krajów socjalistycznych.* Wrocław 1974, Ossolineum, INP, ss. 225.

Świadomość prawna robotników. Red. Maria Borucka-Arctowa. Wrocław 1974, Ossolineum, INP, ss. 217.

Wasilkowski Andrzej: *Socjalistyczna integracja gospodarcza. Zarys problematyki prawnej.* Wwa 1974 (1975), PWN, INP, ss. 321.

Wódz Jacek: *Zjawiska patologii społecznej.* Kraków 1974, PWN, ss. 25.

Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego. Zbiór studiów. Red. Jerzy Jodłowski. Wwa 1974, Ossolineum, INP, ss. 391.

Zakrzewska Janina: *Włochy. Zarys ustroju.* Wrocław 1974, Ossolineum, INP, ss. 275.

1975

Droit civil polonais. Problèmes choisis. Red. Jan Wasilkowski. Wrocław 1975, Ossolineum, INP, ss. 228.

Jarosz Zdzisław, Zawadzki Sylwester: *Wstęp do nauki prawa konstytucyjnego.* Wwa 1975, PWN, ss. 308.

Kodeks postępowania karnego socjalistycznej Republiki Rumunii. Red. Mieczysław Siewierski. Wrocław 1975, Ossolineum, INP, ss. 210.

Kodeks rodzinny Ludowej Republiki Bułgarii. Wstęp: K. Piasecki. Tłum. z bułgarskiego. Wrocław 1975, Ossolineum, INP, ss. 52.

Konstytucja Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii. Tłum. z serbochorwackiego. Wstęp: Jerzy Ciemniewski. Wrocław 1975 (1976), Ossolineum, INP, ss. 231.

Konstytucja Węgierskiej Republiki Ludowej. Tłum. z węgierskiego. Red. i wstęp Andrzej Gwiżdż. Wwa 1975, Ossolineum, INP, ss. 60.

Kubicki Leszek: *Przestępstwo popełnione przez zaniechanie. Zagadnienia podstawowe.* Wwa 1975, Wydawn. Prawn., ss. 214.

Łętowska Ewa: *Wzorce umowne. Ogólne warunki, wzory, regulaminy.* Wrocław 1975, Ossolineum, INP, ss. 311.

Matey Maria: *Związkowa kontrola rozwiązywania umów o pracę w przerwie pracy.* Wrocław 1975, Ossolineum, INP, ss. 221.

Prawne instrumenty intensywnego zagospodarowania gruntów rolnych. Red. Marian Błażejczyk i Józef Paliwoda. Wwa 1975, PWN, INP, ss. 148.

Prawo a ochrona środowiska. [Referaty na sympozja prawnicze, Warszawa 15.III. 1971; Kraków 13—15.XII.1971]. Red. Leon Łustacz. Wrocław 1975, Ossolineum, INP, ss. 265.

Prawo o wykroczeniach w europejskich państwach socjalistycznych. T. 1. *Ludowa Republika Bułgarii; Węgierska Republika Ludowa.* T. 2. NRD. Wybór, red. i wstęp Jan Skupiński. Wwa—Wrocław 1975—1977, Ossolineum, INP, ss. 190 + + 165.

Problemy odpowiedzialności majątkowej państw RWPG. Materiały z międzynarodowej sesji naukowej. Warszawa 9—11.XI.1972 r. Red. Henryk de Fiumel. Wwa 1975, Ossolineum, INP, ss. 150.

Rybicki Marian: *Front Jedności Narodu. Założenie, struktura organizacyjna, kierunki działania.* Wwa 1975, KiW, ss. 178.

Rybicki Zygmunt: *Administracja gospodarcza europejskich krajów RWPG.* Wwa 1975, Ossolineum, INP, ss. 344.

Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Studium prawno-polityczne. Red. Andrzej Burda. Wrocław 1975, Ossolineum, INP, ss. 532.

Skubiszewski Krzysztof: *Zachodnia granica Polski w świetle traktatów.* Poznań 1975, IZ, ss. 368.

Stępniak Lechosław: *Potrącenie w systemie polskiego prawa cywilnego.* Wrocław 1975, Ossolineum, INP, ss. 264.

Wojciechowska Janina: *Zdrada ojczyzny w polskim prawie karnym na tle porównawczym.* Wwa 1975, Ossolineum, INP, ss. 179.

Zagadnienia przestępczości w Polsce. Red. Jerzy Jasiński. Wwa 1975, ss. 331.

1976

Frankowska Maria: *Wypowiedzenie umowy międzynarodowej.* Wrocław 1976, Ossolineum, INP, ss. 262.

Garlicki Leszek, Rybicki Marian: *Ustrój sądów w europejskich państwach socjalistycznych. (Wybór przepisów z objaśnieniami).* Wwa 1976, Wydawn. Prawn., IBPS, ss. 209.

Gebert Stanisław: *Władze i administracja terenowa po reformie.* Wwa 1976, KiW, ss. 163.

Gelberg Ludwik: *Problemy prawne współpracy państw bałtyckich.* Wrocław 1976, Ossolineum, IPiP, ss. 148.

Konstytucja Republiki Indii. Wstęp. Janusz Trzciński. Wrocław 1976, Ossolineum, s. 255.

Krajowa Rada Narodowa. Red. Andrzej Burda. Aut. Andrzej Ajnenkiel i in. Wrocław 1976, Ossolineum, IPiP, ss. 249.

Materiały z sympozjum polsko-jugosłowiańskiego [poświęconego problemom prawnym podróżowania]. Red. Ewa Łętowska. Wwa 1976, IPiP, ss. 60.

Matey Maria: *Praca i przygotowanie zawodowe młodocianych oraz zatrudnianie absolwentów.* Wwa 1976, Wydawn. Prawn., ZPP, ss. 33.

Nowe instytucje prawa wynalazczego. Aut. Andrzej Kopff i in. Red. Stanisław Sołtysiński. Wrocław 1976, Ossolineum, ss. 192.

Paliwoda Józef: *Problemy prawne uregulowania własności gospodarstw rolnych.* Wrocław 1976, Ossolineum, INP, ss. 178.

Podstawowe prawa i obowiązki obywateli PRL w okresie budowy rozwiniętego społeczeństwa socjalistycznego. Red. Adam Łopatka, Roman Wieruszewski. Wwa 1976, KiW, ss. 234.

Sośniak Mieczysław: *Précis de droit international privé polonais.* Wrocław 1976, Ossolineum, IPiP, ss. 245.

Tendencje rozwoju władzy lokalnej we współczesnym świecie. (Materiały z konferencji w Radziejowicach 24—28.IX.1974 r.). Red. Sylweter Zawadzki i in. Wrocław 1976, Ossolineum, IPiP, ss. 427.

Zawadzka Barbara: *Przedstawicielstwo w państwie socjalistycznym. Problemy teorii w świetle praktyki rad narodowych.* Wrocław 1976, Ossolineum, IPiP, ss. 250.

1977

Bocheński Tadeusz, Gebert Stanisław, Służewski Jerzy: *Rady narodowe i terenowe organy administracji państwowej.* Wwa 1977, Wydawn. Prawn., ss. 634.

Ciemniewski Jerzy: *Ustawa w jugosłowiańskim systemie konstytucyjnym.* Wrocław 1977, Ossolineum, IPiP, ss. 230.

La filiation. Colloque franco-polonais, Poznań 8—10.X.1974. Ed. Zbigniew Radwański, Denis Tallon. Wrocław 1977, Ossolineum, IPiP, ss. 330.

Formy państwa socjalistycznego. Red. A. Łopatka, Z. Rykowski. Wrocław 1977, Ossolineum, IPiP, ss. 288.

Frankowska Maria: *Umowy międzynarodowe. Wprowadzenie do prawa traktatów.* Wwa 1977, SGPiS, ss. 110.

Gelberg Ludwik: *Zarys prawa międzynarodowego.* Wwa 1977, PWN, ss. 308.

Gesetzbuch der Arbeit der Volksrepublik Polen (Gesetz vom 26 Juni 1974). Wwa 1977, IPiP, ss. 107, tekst niem.

Instytucje polityczno-prawne Stanów Zjednoczonych Ameryki. Red. nauk. Wojciech Sokolewicz. Aut. Leszek Garlicki i in. Wrocław 1977, Ossolineum, IPiP, ss. 566, Sum.

Jastrzębski Bronisław, Paliwoda Józef: *Polityka rolna i prawo rolne w PRL.* Cz. 1. Gdańsk 1977, UG, ss. 158.

Kołakowska-Przełomiec Helena: *Przestępczość i nieprzystosowanie społeczne nieletnich w genezie przestępczości dorosłych.* Wwa 1977, Ossolineum, IPiP, ss. 231.

Konstytucja Królestwa Holandii. Wstęp: Andrzej Głowacki. Wrocław 1977, Ossolineum, IPiP, ss. 89.

Law and the Future of Society. Papers submitted by the Polish Scholars to the World Congress of International Association of Philosophy of Law and Social Philosophy Sydney—Canberra. Ed. Adam Łopatka, Anna Szklennik. Warsaw 1977, Polish Academy of Science, Institut of State and Law, ss. 177.

Łętowski Janusz: *Les problèms juridiques de la direction dans l'administration.* Wrocław 1977, Ossolineum, IPiP, ss. 166, tekst franc.

Masewicz Walery: *Praca w godzinach nadliczbowych w przemyśle polskim w latach 1919—1970. Studium społeczno-prawne.* Wrocław 1977, Ossolineum, IPiP, ss. 284.

Poglądy społeczeństwa polskiego na stosowanie prawa (raport). Red. Maria Borucka-Arctowa. Wwa 1977, IPiP, IFiS, ss. 171.

Pruszyński Jan P.: *Prawna rama zabytków architektury w Polsce.* Wwa 1977, Wydawn. Prawn., ss. 143.

Radwański Zbigniew: *Teoria umów.* Wwa 1977, PWN, ss. 275.

Rozwój terenowych organów władzy w państwie socjalistycznym. Red. Michael Benjamin i in. Red. wyd. polskiego Barbara Zawadzka. Tłum. z różnych języków. Wrocław 1977, Ossolineum, IPiP, ss. 332.

Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej 1947—1952. Red. M. Rybicki. Aut. J. Ciemniewski i in. Wrocław 1977, Ossolineum, IPiP, ss. 349.

Świadomość prawna w procesie przemian społeczeństwa socjalistycznego. Materiały z Kollokwium Polsko-Radzieckiego, Kraków 30.III.—1.IV.1976. Red. Maria Borucka-Arctowa. Wwa 1977, IPiP, ss. 261.

Wójcik Dobrochna: *Środowisko rodzinne a poziom agresywności młodzieży przestępczej i nieprzestępczej.* Wrocław 1977, Ossolineum, IPiP, ss. 186.

1978

Agopszowicz Antoni: *Obowiązek zapobieżenia szkodzie. Podstawa i zakres.* Wrocław 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 252.

Bachrach Aleksander: *Elementy ogólne profilaktyki wypadków drogowych.* Wwa 1978, Wyd. Szkolne i Pedagogiczne, ss. 168.

Błażejczyk Marian: *Podstawowe prawa i obowiązki rolnika.* Wwa 1978, Iskry, ss. 243.

Borkowski Janusz: *Organizacja zarządzania szkołą wyższą.* Wwa 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 388.

Burda Andrzej: *Parlament of the Polish People's Republic.* Wrocław 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 174.

Code de la famille et de la tutelle de la République Populaire de Pologne. Red. Wstęp Józef S. Piątowski. Wwa 1978, Wydawn. Prawn., IPiP, ss. 99.

Code du travail de la République Populaire de Pologne. Wstęp: Maria Matey. Wwa 1978, Wydawn. Prawn., IPiP, ss. 171.

— ditto. Varšava 1978, Wydawn. Prawn., IPiP, ss. 170.

Demokratyzm Socjalistycznego systemu politycznego PRL. Red. A. Łopatka, J. Wawrzyniak. Wwa 1978, KiW, ss. 398.

Garlicki Leszek: *Parlament a rząd w Republice Federalnej Niemiec.* Wrocław 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 327.

Gelberg Ludwik: *Normalizacja stosunków PRL—RFN. Problemy polityczno-prawne.* Wwa 1978, KiW, IPiP, ss. 247.

Konstytucja Ludowej Republiki Bułgarii. Tłum. z bułg. Wstęp: E. Gdulewicz. Wrocław 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 75.

Konstytucja Republiki Kuby. Tłum. z hiszpańskiego. Red. i wstęp. Tadeusz Mołdawa. Wrocław 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 76.

Konstytueja Socjalistycznej Republiki Rumunii. Tłum. z rumuńskiego. Wstęp: Wojciech Sokolewicz, Janina Zakrzewska. Wrocław 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 113.

Kordasiewicz Bogudar: *Testamentowe dziedziczenie gospodarstw rolnych.* Wrocław 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 228.

Odpowiedzialność pracownika administracji. Red. i wstęp: Janusz Łętowski, Jan Pruszyński. Wrocław 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 316.

Podstawowe prawa i obowiązki obywateli PRL. Red. i współaut. Adam Łopatka. Wwa 1978, PWN, ss. 345.

Poglądy społeczeństwa polskiego na stosowanie prawa. Red. Maria Borucka-Arctowa. Wrocław 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 323.

Prawa i obowiązki obywateli. Wybór źródeł. Ed. Kędzia Zdzisław. Wrocław 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 504.

Semejnyj i. opiekunskij kodeks Pol'skoj Narodnoj Riespubliki. Red. i wstęp:

J. S. Piątowski. Wwa 1978, Wydawn. Prawn., IPiP, ss. 107.

Sokolewicz Wojciech: *Konstytucja PRL po zmianach z 1976 r.* Wwa 1978, PWN, ss. 301.

Struktura prawno-administracyjna i finansowa gospodarki miast uprzemysłowionych. (Zagadnienia prawnoteoretyczne). Red. Natalia Gajl. Aut.: Lesław Adam i in. Wrocław 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 344.

Szymczak Tadeusz: *Ustrój polityczny Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (1936—1976).* Wrocław 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 373.

Zagadnienia nieprzystosowania społecznego i przestępczości w Polsce. Red. Jerzy Jasiński. Aut.: Stanisław Batawia i in. Wrocław 1978, Ossolineum, IPiP, ss. 493.

Zawadzki Sylwester, Fuks Tadeusz: *Komitety kontroli społecznej.* Wwa 1978, KiW, ss. 103.

1979

Bierć Andrzej: *Zaopatrzenie emerytalne rolników indywidualnych w PRL.* Wrocław 1979, Ossolineum, IPiP, ss. 184.

Biernat Stanisław: *Działania wspólne w administracji państwowej.* Wrocław 1979, Ossolineum, IPiP, ss. 264.

Błażejczyk Marian, Kostecki Apoloniusz, Lichorowicz Aleksander: *Zmiana generacji w gospodarstwach rolnych. Studium społeczno-prawne.* Red. M. Błażejczyk. Wwa 1979, Ossolineum, IPiP, ss. 168.

Code of Criminal Procedure of the Polish People's Republic. Ed. Stanisław Waltoś. Wwa 1979, Wydawn. Prawn., IPiP, ss. 262.

Contemporary Conceptions of Law. [Materiały kongresowe, Bazylea — 1979]. Ed. Adam Łopatka, Anna Szklennik. Warsaw 1979, IPiP, ss. 226.

Fiumel Henryk de: *Prawnomiędzynarodowa odpowiedzialność majątkowa państw.* Wrocław 1979, Ossolineum, IPiP, ss. 143.

Kodeks cywilny Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Tłum. z niem. Wstęp; Mieczysław Sośniak. Wrocław 1979, Ossolineum, IPiP, ss. 199.

Kodeks postępowania karnego Ludowej Republiki Bułgarii. Tłum. z bułgarskiego. Wstęp i red. Marian Cieślak. Wrocław 1979, Ossolineum, IPiP, ss. 146.

Kołakowska-Przełomiec Helena: *Społeczne uwarunkowania alkoholizowania się nieletnich.* Wrocław 1979, Ossolineum, IPiP, ss. 148.

Kompetencje rad i terenowych organów administracji państwowej w zakresie kompleksowego rozwoju ich terytorium (materiały z konferencji międzynarodowej). Wwa 1979, Ossolineum, IPiP, ss. 292.

Konstytucja Ludowej Republiki Bułgarii. Tłum. z bułgarskiego. Wstęp: Ewa Gdulewicz. Wrocław 1979, Ossolineum, IPiP, ss. 71.

The Labour Code of the Polish People's Republic. Ed. Maria Matey. Wwa 1979, Wydawn. Prawn., IPiP, ss. 159.

Lang Wiesław, Wróblewski Jerzy, Zawadzki Sylwester: *Teoria państwa i prawa.* Wwa 1979, PWN, ss. 498.

Lichorowicz Aleksander: *Umowa międzysektorowej kooperacji produkcyjnej w rolnictwie. Stan prawny na 1.X.1978 r.* Wwa 1979, Ossolineum, IPiP, ss. 196.

Łopatka Adam: *Prawotwórstwo socjalistyczne. Red...* Wwa 1979, IPiP, ss. 453.

Paliwoda Józef: *Problemy prawne kooperacji produkcyjnej w rolnictwie.* Wwa 1979, PWN, ss. 220.

Prawo międzynarodowe a prawo wewnętrzne w świetle doświadczeń państw socjalistycznych. Materiały naukowej konferencji międzynarodowej w Warszawie, październik 1977. Praca zbiorowa pod red. Andrzeja Wasilkowskiego. Wrocław 1979, Ossolineum, IPiP, ss. 189.

Siemaszko Andrzej: *Społeczna geneza przestępczości (wokół teorii zróżnicowanych powiązań).* Wwa 1979, PWN, ss. 357.

Smyczyński Tadeusz: *Obowiązek alimentacyjny rodziców względem dziecka a polityka socjalna państwa.* Wrocław 1979, Ossolineum, IPiP, ss. 184.

Stępniak Lechosław: *Rola prawa w gospodarce narodowej. Materiały z konferencji polsko-czesko-słowackiej w Warszawie, maj 1978 r.* (red.) Wwa 1979, IPiP, „mała poligrafia".

Studia z prawa zobowiązań. Red. i współaut. Zbigniew Radwański. Wwa—Poznań 1979, PWN, ss. 350.

Szajkowski Andrzej: *Udzielanie ochrony patentowej.* Wwa 1979, Wydawn. Prawn., ss. 169.

Zagadnienia ustroju prawnego rolnictwa. Red. Marian Błażejczyk, Irena Groźman. T. 1. Wrocław 1979, Ossolineum, IPiP, ss. 175.

1980

Administration in People's Poland. Red. Łętowski Janusz. Wwa 1980, Ossolineum, IPiP, ss. 276.

Code civil de la République Populaire de Pologne. Wstęp: Łętowska Ewa, Piątowski Józef. Wwa 1980, Wydawn. Prawn., IPiP, ss. 301.

Colloque juridique franco-polonais. Droits économiques et de citoyens. Aspects juridiques de la cooperation économique franco-polonaise. (Poznań—Warszawa 27—30 IV 1976 r.) Red. Fiumel Henryk de. Wwa 1980, Ossolineum, IPiP, ss. 198.

Czachórska Barbara: *Umowy w zakresie informatyki i ochrona programów komputerowych.* Wrocław 1980, Ossolineum, IPiP, ss. 162.

Dyoniak Andrzej: *Odpowiedzialność majątkowa małżonków wobec osób trzecich.* Wwa 1980, PWN, ss. 175.

Frankowska Maria: *Umowy międzynarodowe w formie uproszczonej.* Wrocław 1980, Ossolineum, ss. 303:

Graždanskij kodeks Polskoj Narodnoj Riespubliki. Red. Łętowska Ewa. Wstęp: Łętowska Ewa, Piątowski Józef S. Wwa 1980, Wydawn. Prawn., IPiP, ss. 331.

Jasiński Jerzy: *Przewidywanie przestępczości jako zjawiska masowego.* Wwa 1980, Wydawn. Prawn., ss. 215.

Kędzia Zdzisław: *Burżuazyjna koncepcja praw człowieka.* Wrocław 1980, Ossolineum, s. 367.

Menschenrechte im Klassenkampf. Ed. Zdzisław Kędzia, D. Seidel. Potsdam—Berlin 1980.

Państwo, prawo i prawnicy w służbie socjalistycznego narodu polskiego. [Materiały z sesji z okazji 35-lecia PRL—Warszawa, 13—14.IX.1979 r.]. Red. Łopatka Adam, Szklennik Anna. Rzeszów 1980, KAW, ZPP, ss. 169.

Parlament und Aussenpolitik. Zusammenarbeit der Ostsee-Staaten. Regelung des Verkehrs viertes Kolloqium der bundesdeutschen und polnischen Juristen [12—14.IX.1978 r.]. Ed. Steiger Heinhard, Janicki Lech. Poznań 1980, IZ, IPiP, ss. 241.

Polish Academy of Sciences. Institute of State and Law. Wwa 1980, IPiP, ss. 8.

Problemy radzieckiego prawa administracyjnego. Zbiór studiów. Wstęp i red. Janusz Łętowski. Wwa 1980, Ossolineum, ss. 132.

Rybicki Marian: *Gesellschaftliche Initiativen in Polen.* Wwa 1980.

Rykowski Zbysław: *Administracja centralna w strukturze ustrojowej państwa burżuazyjnego (prognoza ewolucji).* Wwa 1972 [wyd. 1980], PAN, ss. 25.

Wiszniewska Irena: *Administracyjnoprawne środki oddziaływania na wdrażanie projektów wynalazczych.* Wwa 1980, Wydawn. Prawn., ss. 155.

Żawadzka Barbara: *Model przedstawicielstwa socjalistycznego. Studium porównawcze z teorii reprezentacji.* Wrocław 1980, Ossolineum, INP, ss. 371.

Funkcjonowanie administracji w świetle orzecznictwa. Praca zbiorowa. Red. T. 1—4. Jerzy Starościak, Janusz Łętowski; T. 5. Janusz Łętowski; T. 6. Janusz Łętowski, Jan Pruszyński. Wwa 1967—1980, Wydawn. Prawn., INP, ss. 231 + + 241 + 236 + 201 + 240 + 174.

Polska Bibliografia Prawnicza. T. 1—13. Praca zbiorowa. Wwa 1962—1979, PWN, INP.

BIBLIOTEKA IPiP PAN
Nr inw. _____
Syg. _____

WYKAZ DOKTORATÓW W INSTYTUCIE PAŃSTWA I PRAWA
(1956—1981)

Stopień naukowy *doktora* nauk prawnych otrzymali:

1.	Jan JOŃCZYK	24 XI 1959	historia państwa i prawa	
2.	Zbigniew SALWA	19 II 1960	prawo pracy	
3.	Monika SENKOWSKA	15 IX 1960	historia państwa i prawa	
4.	Janusz KOLCZYŃSKI	17 XII 1960	prawo państwowe	
5.	Wacław PETSCH	30 VI 1961	historia państwa i prawa	
6.	Jan WINIARZ	4 X 1961	prawo cywilne	
7.	Mieczysław PASZKOWSKI	10 IV 1963	prawo międzynarodowe publ.	
8.	Janusz SACH	10 IV 1963	prawo międzynarodowe publ.	Praca wyróżn. w konkursie PiP
9.	Jerzy JASIŃSKI	14 VI 1963	kryminologia	I nagr. w konkursie PiP
10.	Jan SKUPIŃSKI	14 VI 1963	prawo karne	
11.	Helena KOŁAKOWSKA-PRZEŁOMIEC	4 XII 1964	kryminologia	
12.	Zofia OSTRIHAŃSKA	12 III 1965	kryminologia	I nagr. w konkursie PiP
13.	Maria MATEY-TYROWICZ	11 VI 1965	prawo pracy	
14.	Eugeniusz ZIELIŃSKI	29 X 1965	prawo państwowe	
15.	Janusz ŁĘTOWSKI	4 III 1966	prawo administracyjne	II nagr. w konkursie PiP
16.	Stanisław SZELHAUS	4 III 1966	kryminologia	nagroda Ministr. Sprawiedliwości
17.	Jerzy MAKARCZYK	7 X 1966	prawo międzynarodowe publ.	
18.	Czesław URA	22 III 1968	prawo administracyjne	
19.	Jerzy ŚWIĄTKIEWICZ	22 III 1968	prawo państwowe	II nagr. w konkursie PiP
20.	Ryszard BATURO	24 V 1968	prawo międzynarodowe publ.	
21.	Sławomir GŁOWACKI	17 I 1969	prawo administr.	
22.	Ewa ŁĘTOWSKA	31 III 1969	prawo cywilne	Wyróżnienie w konkursie PiP
23.	Józef CHWISTEK	31 III 1969	prawo państwowe	

24.	Edward PAŁYGA	23 I 1970	prawo międzynarodowe publ.	
25.	Józef SŁOTWIŃSKI	29 IX 1970	prawo rolne	
26.	Andrzej BURZYŃSKI	26 III 1971	prawo międzynarodowe pryw.	III nagroda w konkursie PiP
27.	Tomasz KNOTHE	29 VI 1971	prawo międzynarodowe publ.	
28.	Helena SZWAJCAK	29 X 1971	prawo pracy	
29.	Andrzej ŚWIĄTKOWSKI	4 II 1972	prawo pracy	
30.	Jerzy CIEMNIEWSKI	4 II 1972	prawo państwowe	II nagroda w konkursie PiP
31.	Jacek PSZCZÓŁKOWSKI	2 VI 1972	prawo rolne	
32.	Teresa FLAK-ZWIĘGLIŃSKA	2 VI 1972	prawo administracyjne	
33.	Marek PLISZKIEWICZ	6 X 1972	prawo pracy	Wyróżnienie w konkursie PiP
34.	Marian SZYDŁOWSKI	15 XII 1972	prawo administracyjne	
35.	Józef ROSTOWSKI	30 III 1973	prawo rolne	
36.	Andrzej PRÓSZYŃSKI	19 X 1973	prawo pracy	
37.	Lechosław STĘPNIAK	28 VI 1974	prawo cywilne	II nagroda w konkursie PiP
38.	Barbara ZAWADZKA	25 X 1974	prawo państwowe	I nagroda w konkursie PiP
39.	Małgorzta LACHS-KNOTHE	14 III 1975	prawo międzynarodowe publ.	
40.	Zbysław RYKOWSKI	18 IV 1975	prawo państwowe	Wyróżnienie w konkursie PiP
41.	Jan PRUSZYŃSKI	13 VI 1975	prawo administracyjne	nagroda Ministra Kultury i Sztuki
42.	Andrzej BIERĆ	24 X 1975	prawo rolne	III nagroda w konkursie PiP
43.	Mieczysław KOZIARA	24 X 1975	prawo administracyjne	
44.	Bogudar KORDASIEWICZ	14 XI 1975	prawo rolne	II nagroda w konkursie PiP
45.	Walenty RAMUS	14 XI 1975	prawo administracyjne	
46.	Andrzej SIEMASZKO	28 XI 1975	kryminologia	
47.	Jerzy SROCZYŃSKI	28 XI 1975	prawo rolne	
48.	Czesław BAKALARSKI	26 III 1976	prawo karne	
49.	Dorota SAFJAN	6 X 1976	prawo rolne	Wyróżnienie w konkursie PiP
50.	Liliana RYBAK	6 V 1976	prawo rolne	
51.	Wojciech JADACKI	5 XI 1976	prawo rolne	
52.	Irena WISZNIEWSKA	5 XI 1976	praw administracyjne	
53.	Barbara SZULECKA	25 I 1977	prawo rolne	
54.	Kazimierz STRÓŻCZYK	4 III 1977	prawo rolne	
55.	Włodzimierz KOBRZYŃSKI	15 IV 1977	prawo rolne	

56.	Aleksander MAKOWSKI	16 I 1978	prawo państwowe	
57.	Zofia KAMIŃSKA	2 II 1978	prawo rolne	
58.	Barbara CZACHÓRSKA	23 V 1978	prawo cywilne	I nagroda w konkursie PiP
59.	Romana SADURSKA	23 V 1978	prawo państwowe	Wyróżnienie w konkursie PiP
60.	Andrzej RZEPLIŃSKI	16 VI 1978	kryminologia	
61.	Hanna PASZKOWSKA	30 VI 1978	kryminologia	III nagroda w konkursie PiP
62.	Kazimierz WIĄCEK	30 VI 1978	prawo rolne	
63.	Andrzej DYONIAK	27 X 1978	prawo cywilne	II nagroda w konkursie PiP
64.	Grażyna GARWOLIŃSKA-SKĄPSKA	20 XII 1978	teoria państwa i prawa	I nagroda w konkursie PiP
65.	Janina BŁACHUT	23 XI 1978	kryminologia	
66.	Piotr ŁĘCZNAR	10 V 1979	kryminologia	
67.	Grażyna SZYMBORSKA	25 IX 1979	prawo cywilne	
68.	Tadeusz OWCZAREK	4 I 1980	prawo administracyjne	
69.	Irena GROŹMAN	25 I 1980	prawo rolne	
70.	Lesław KOSTRÓRKIEWICZ	21 X 1980	prawo rolne	
71.	Jerzy KRANZ	21 X 1980	prawo międzynarodowe publ.	
72.	Barbara SZAMOTA	4 XI 1980	kryminologia	
73.	Andrzej ZIELONACKI	3 IV 1981	prawo cywilne	
74.	Alina JURCEWICZ	1981	prawo rolne	

WYKAZ HABILITACJI W INSTYTUCIE PAŃSTWA I PRAWA PAN (1956–1981)

Stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych otrzymali:

1. Wacław **Dawidowicz**	26 IX 1958	prawo administracyjne	
2. Lech **Antonowicz**	6 XII 1963	prawo międzynarodowe publ.	
3. Wojciech **Góralczyk**	5 VI 1964	prawo międzynarodowe publ.	III nagroda w konkursie PiP
4. Aleksander **Bachrach**	9 IV 1965	prawo karne	II nagroda w w konkursie PiP
5. Józef **Paliwoda**	11 VI 1965	prawo rolne	
6. Marian **Błażejczyk**	3 XII 1965	prawo rolne	
7. Jerzy **Sztucki**	26 V 1967	prawo międzynarodowe publ.	
8. Wojciech **Sokolewicz**	18 X 1968	prawo państwowe	I nagroda w konkursie PiP
9. Jan **Winiarz**	24 V 1968	prawo cywilne	nagroda Wydziału I PAN
10. Jerzy **Sawicki**	6 VI 1969	prawo międzynarodowe publ.	
11. Andrzej **Wasilkowski**	26 II 1970	prawo międzynarodowe publ.	III nagroda w konkursie PiP
12. Aleksander **Lichorowicz**	30 VI 1972	prawo rolne	
13. Janusz **Łętowski**	6 X 1972	prawo administracyjne	II nagroda w konkursie PiP
14. Barbara **Kunicka-Michalska**	30 III 1973	prawo karne	III nagroda w konkursie PiP
15. Jan **Skupiński**	28 VI 1974	prawo karne	Nagroda Wydz. I PAN
16. Edward **Ura**	28 VI 1974	prawo administracyjne	
17. Jerzy **Makarczyk**	25 X 1974	prawo międzynarodowe publ.	nagroda PISM
18. Teofil **Leśko**	25 X 1974	prawo karne	
19. Alicja **Kędzierska-Cieślak**	13 XII 1974	prawo cywilne	
20. Ewa **Łętowska**	13 VI 1975	prawo cywilne	Nagroda Wydz. I PAN
21. Janina **Wojciechowska**	24 X 1975	prawo karne	III nagroda w konkursie PiP
22. Maria **Matey-Tyrowicz**	5 XII 1975	prawo pracy	II nagroda w konkursie PiP
23. Leszek **Kubicki**	19 XII 1975	prawo karne	nagroda Sekretarza Naukowego PAN

24. Jerzy **Jasiński**	26 III 1976	kryminologia	Nagroda im. L. Petrażyckiego
25. Maria **Frankowska**	9 X 1976	prawo międzynarod. publ.	nagroda Sekretarza Nauk. PAN
26. Wojciech **Michalski**	12 XI 1976	prawo karne	
27. Andrzej **Spotowski**	14 XII 1976	prawo karne	Wyróżnienie w konkursie PiP
28. Zofia **Ostrihańska**	14 I 1977	kryminologia	Nagroda Wydz. I PAN
29. Teodor **Szymanowski**	18 III 1977	kryminologia	I nagroda w konkursie PiP
30. Piotr **Wierzbicki**	18 III 1977	prawo karne	
31. Walery **Masewicz**	17 VI 1977	prawo pracy	
32. Alicja **Pomorska**	17 VI 1977	prawo finansowe	
33. Helena **Kołakowska-Przełomiec**	16 I 1978	kryminologia	II nagroda w konkursie PiP
34. Stanisław **Pawela**	7 IV 1978	prawo karne	
35. Adam **Strzembosz**	10 V 1979	kryminologia	II nagroda w konkursie PiP
36. Tadeusz **Smyczyński**	25 IX 1979	prawo cywilne	
37. Wanda **Stojanowska**	18 XII 1979	prawo cywilne	
38. Maria **Pełka-Sługocka**	21 III 1980	kryminologia	
39. Barbara **Zawadzka**	10 X 1980	prawo państwowe	
40. Zdzisław **Kędzia**	4 XI 1980	prawo państwowe	

BIBLIOTEKA IPiP PAN
Nr inw. 31580
Syg. _____

SPIS TREŚCI

Adam Łopatka: Instytut Państwa i Prawa PAN (w 25-tą rocznicę powstania) 5

Struktura organizacyjna i obsada naukowo-badawcza IPiP PAN 16

Jerzy Makarczyk: Program badań naukowych Instytutu Państwa i Prawa PAN na lata 1981—1985 21

Jerzy Makarczyk: Współpraca naukowa Instytutu Państwa i Prawa PAN z zagranicą 29

Bibliografia publikacji książkowych IPiP PAN i jego pracowników (1956—1981) 33

Wykaz doktoratów i habilitacji w IPiP PAN (1956—1981) 49

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE

Wydanie I. Nakład 940 + 60 egzemplarzy. Ark. wyd. 3,75. Ark. druk. 3,5. Papier druk. sat. kl. III, 80 g, 70 × 100 cm. Oddano do składania we wrześniu 1981 r. Druk ukończono w listopadzie 1981 r. Zam. 451/81.

Cena zł 20,—

WROCŁAWSKA DRUKARNIA NAUKOWA

31580

Cena zł 20,—

ISBN 83-01-04000-9